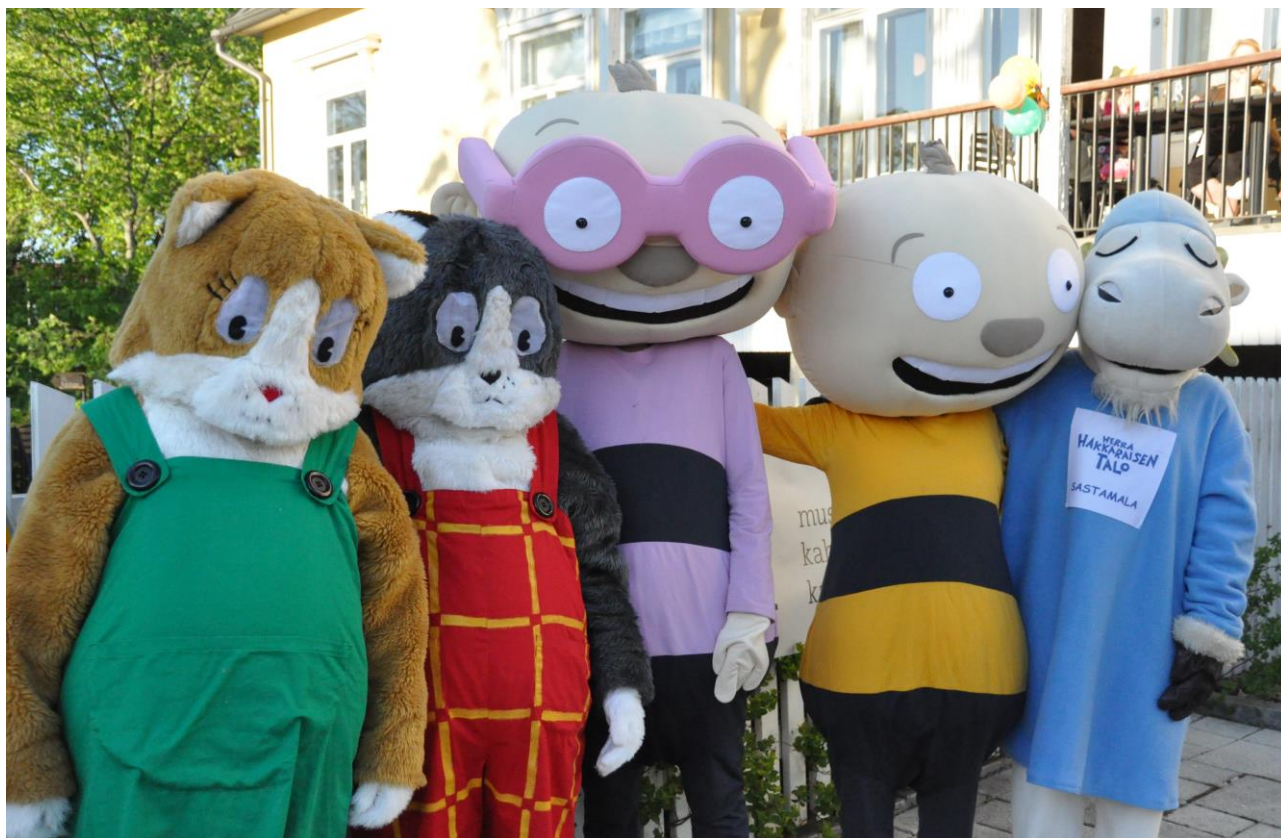

SUOMEN
KIRJAINSTITUUTIN
SÄÄTIÖ SR

STIFTELSEN FÖR
FINLANDS
BOKINSTITUT SR

Y 1913023-5

TOIMINTAKERTOMUS 2018

4.4.2019

1. SÄÄTIÖN TARKOITUS	1
2. TARKOITUKSEN TOTEUTTAMINEN	1
2.1. HENKILÖKUNTA	2
2.2. TOIMITILAT	5
2.3. SUOMEN KIRJAINSTITUUTTI	6
2.3.1. Tarkoitus ja tehtävä	6
2.3.2. Kirjallisuuskasvatuksen edistäminen	6
2.3.3. Verkostoituminen, näkyvyys ja vaikuttaminen	7
2.3.4. Kulttuurin saavutettavuuden parantaminen.....	9
2.3.5. Viestintä ja markkinointi.....	10
2.4. SUOMALAISEN KIRJAN MUSEO PUKSTAABI	11
2.4.1. Tarkoitus ja tehtävä	11
2.4.2. Kokoelmatoiminta	11
2.4.3. Näyttelytoiminta	13
2.4.4. Yleisöpalvelut.....	15
2.4.5. Viestintä ja markkinointi.....	20
2.5. SASTAMALAN SEUDUN MUSEO	23
2.5.1. Tarkoitus ja tehtävä	23
2.5.2. Kokoelmatoiminta	23
2.5.3. Näyttelytoiminta.....	27
2.5.4. Yleisötyöpalvelut	29
2.5.5. Viestintä ja markkinointi.....	32
2.6. KÄVIJÄMÄÄRÄ	33
3. TALOUS	34
4. HALLINTO	35
5. TULEVAISUUDEN NÄKYMIÄ	37

1. SÄÄTIÖN TARKOITUS

Säätiön tarkoituksena on edistää ja vaalia suomalaista kirjakulttuuria ja kirjallisuutta sekä ylläpitää ja vahvistaa suuren yleisön ymmärrystä kirjan ja kirjallisuuden ilmentämästä kulttuuriperinnöstä, kulttuurihistoriasta ja yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Maantieteellinen toiminta-alue on Suomi. Säätiö harjoittaa kansainvälistä yhteistyötä suomalaisen kirjakulttuurin lujittamiseksi ja tunnettuuden lisäämiseksi.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö edistää tiedon saatavuutta ja saavutettavuutta harjoittamalla siihen liittyvää tallennus-, tutkimus-, tiedonvälitys-, näyttely-, julkaisu-, tapahtuma- ja koulutustoimintaa. Tehtävänä on myös edistää lukemista ja olla yhteiskunnallisesti aktiivinen, osallistava ja vuorovaikutteinen toimija.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi säätiö hallinnoi Suomen Kirjainstituuttia sekä harjoittaa ja kehittää kirjaan liittyvää ja muuta kulttuurihistoriallista museotoimintaa. Säätiö voi jakaa apurahoja ja palkintoja.

Säätiön toimintaa ei harjoiteta tai museoita ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Säätiöllä voi olla säätiölain sallimaa omatoimista varainhankintaa, joka käytetään säätiön tarkoituksen mukaisen toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

2. TARKOITUKSEN TOTEUTTAMINEN

Säätiö toteuttaa tarkoitustaan kolmen hallinnoimansa yksikön kautta.

- **Suomen Kirjainstituutti** – kirjallisuuskentän valtakunnallinen toimija vuodesta 2004.
- **Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi** – museokentän valtakunnallinen toimija vuodesta 2011.
- **Sastamalan seudun museo** – museokentän seudullinen toimija vuodesta 1932, siirtyi säätiön hallintaan vuoden 2012 alusta.

Katsaus vuoden 2018 toimintaan

Vuonna 2017 tehdyt talouden ja toiminnan tasapainotustoimet mahdollistivat Suomen kirjainstituutin säätiölle onnistuneen ja työntäyteisen vuoden. Säätiön vuoden 2018 toimintaa kuvaa muutos. Maaliskuussa tuli voimaan säätiön uusi organisaatiomalli uusine vastuutehtävineen ja tarkistettuine toimenkuvineen.

Vuodesta 1954 lähtien Tyrvään pappilan kivinavetassa sijainneen Sastamalan seudun museon näyttelytilat siirtyivät Kirjakorttelissa sijaitsevaan Tornihuvilaan ja kokoelmat Stormin kokoelmakeskukseen. Muuton yhteydessä kokoelmat käytiin läpi ja kokoelmien tarkempi haltuunotto jatkuu tulevaisuudessa. Museon siirtyminen samaan pihapiiriin Pukstaavin kanssa näkyi toiminnassamme positiivisesti. Museoiden yhteinen pääsylippu sai asiakkailta myönteisen vastaanoton ja se näkyi kävijämäärän nousuna.

Säätiön yksiköiden sisällöllisinä teemoina olleet sadut ja lelut näkyivät toiminnassa monipuolisesti. Sastamalan seudun museossa toteutettiin paikalliseen puuleluverstasperinteeseen liittyvä Leikiten!-näyttely. Pukstaavi tuotti kirjailija ja kuvittaja Pekka Vuoren laajasta kokoelmasta satuaiheisen näyttelyn. Sadut näkyivät museon toiminnassa muutenkin. Esimerkiksi keväällä kokoelmiin tallennettiin runsaasti

satuaiheisia lukukokemuksia valtakunnallisella keruukampanjalla, ja vuoden yksi suosituimmista yleisötapahtumista oli satumainen Museoiden yö.

Suomen Kirjainstituutin toiminta painottui kirjallisuuskasvatuksen edistämiseen, verkostoitumiseen ja kulttuurin saavutettavuuden parantamiseen. Tärkeänä toimintamuotona on kummikoulu- ja kummipäiväkotiyhteistyö, joka sisältää lasten työpajoja ja henkilökunnan täydennyskoulutusta. Instituutin tavoitteiden kannalta merkittävä Lukutaitoa ja museokamaa -hanke sai opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella vielä kolmannen jatkokauden. Uuden organisaatiomallin myötä Kirjainstituutin toimintaa terävöitettiin hallinnollisesti, talouden näkökulmasta ja toiminnallisesti. Tämä työ jatkuu vuonna 2019.

Vuoden aikana säätiössä toteutettiin neljä hanketta ulkopuolisella rahoituksella. Lukukokemukset talteen -hanke (rahoitus Museovirasto) toteutti ensimmäisen valtakunnallisen lukukokemusten keruukampanjan. Hankkeen aikana kehitettiin verkossa toimiva tallennusala, jota käytetään vuosittain lukukokemusten keruussa. Sastamalan seudun museon Jalkautuva museo -hanke (rahoitus Museovirasto) alkoi kyläyhteistyökumppanin ja tallennettavan paikallisperinteen etsimisellä. Hallituksen kärkihankkeesta rahoituksensa saavat Lukutaitoa ja museokamaa 2 ja 3 -hankkeiden harrastekerhot tavoittivat runsaasti Sastamalan alakoululaisia.

Säätiön viestinnässä haettiin tasapainoa yksiköiden yhteiseen ja omaan näkyvyyteen. Viestinnällisissä tavoitteissa onnistuttiin erittäin hyvin esimerkiksi sosiaalisen median osalta. Koko henkilökunta nosti somessa kiitettävästi esiin yksiköiden monipuolista työtä ja asiantuntijuutta. Yksiköt näkyivät upeasti myös perinteisessä mediassa – esimerkiksi Opettaja-lehti nosti esiin Kirjainstituutin ja Pukstaavin pedagogista toimintaa. Vaikka sosiaalinen median rooli kasvaa voimakkaasti markkinoinnissa, on esimerkiksi perinteisellä messumarkkinoinnilla sekä Sastamalan kulttuuritoimijoiden yhteismarkkinoinnilla edelleen iso merkitys säätiön yksiköille.

2.1. HENKILÖKUNTA

Maaliskuussa 2018 hallitus hyväksyi säätiön uuden organisaatiomallin. Säätiön asiamies toimii museonjohtajana sekä työnantajanedustajana vastaten säätiön kahden museon toiminnasta. Säätiöön perustettiin intendentin toimi. Intendentti vastaa Suomen Kirjainstituutin toiminnasta ja hänellä on esimiesvastuu. Intendentti vastaa myös säätiön viestinnästä sekä varainhankinnasta yritysyhteistyön ja sponsoroinnin osalta.

Museonjohtajaksi valittiin vt. johtaja-asiamiehenä toiminut Marja Hänninen-Tolvi. Intendentiksi valittiin amanuenssina toiminut Heli Vuohelainen.

Vuoden aikana säätiölle rekrytoitiin kolme vakituista työntekijää. Sastamalan seudun museon amanuenssina aloitti elokuussa FM Emma Kurki. Museolehtoriksi valittiin FM Mari Immonen, joka työskentelee kaikissa säätiön yksiköissä. Asiakaspalveluvastaavaksi valittiin FM Anniina Knuutila.

Toimenkuvien tarkastuksen myötä säätiön museoilla on omat amanuenssit. Pukstaavin amanuenssi vastaa näyttelyistä sekä Pukstaavin kokoelmatoiminnasta. Sastamalan seudun museon amanuenssi vastaa museon kokoelmista sekä koordinoi museon toimintaan. Viestintävastaavan työnimike muutettiin tuottaja-tiedottajaksi, mikä vastaa toimen sisältöä.

Suomen kirjainstituutin säätiön alla tehtiin yhteensä 9,6 henkilötyövuotta (vuosi 2017 8 htv), johon lasketaan mukaan vakituiset työntekijät, määräaikaiset työntekijät ja tarvittaessa töihin kutsuttavat työntekijät. Henkilökunnan osaamista ja asiantuntijuutta tuettiin eri tavoin muun muassa panostamalla koulutuksiin.

Vakituinen henkilökunta

Museonjohtaja-asiamies

Marja Hänninen-Tolvi

Intendentti

Heli Vuohelainen

Museolehtori

Sanna Asikainen (27.7.2018 asti)

Amanuenssi (Pukstaavi)

Aino-Maria Kangas vt. (1.2.–10.6.2018 asti)

Emilia Heikkilä (1.10.2018 alkaen)

Amanuenssi (Sastamalan seudun museo)

Marja-Leena Santanen vt. (1.2.–30.4.2018)

Emma Kurki (1.8.2019 alkaen)

Tuottaja-tiedottaja

Pama Alavilo

Asiakaspalveluvastaava

Iida-Amalia Nikkilä vt.

Muu henkilökunta

Lukukokemukset talteen -hanke, Pukstaavi (rahoitus Museovirasto)

Projektityöntekijä Sakari Hanhimäki (8.8.2018 asti)

Lukutaitoa ja museokamaa 2 ja 3 – harrastetunnit Sastamalan kouluille,
kolmen yksikön yhteishankkeet (rahoitus OKM)

Projektityöntekijä Emma Kurki (31.5.2018 asti)

Projektityöntekijä Essi Manner (13.8.2018–7.6.2019)

Jalkautuva museo -hanke, Sastamalan seudun museo (rahoitus Museovirasto)

Projektityöntekijä Mari Immonen (1.8.2018–28.2.2019)

Muut määräaikaiset projektityöntekijät

Niko Tiainen

Laura Sariola

Korkeakouluharjoittelijat

Jonna Parkkila, Turun yliopisto museologian harjoittelu (Sastamalan seudun museo,
kokoelmatyö 1.–30.6.2018)

Tuntityöntekijöinä asiakaspalveluissa Tuija-Maija Pullinen, Johanna Metsänkylä, Emma Kurki, Annariina Valtanen, Annu Mattila ja Riitta Pulkkinen.

Vapaaehtoisina työntekijöinä Sastamalan seudun museossa Raija Lemmetty ja Heikki Laakso.

Koulutukset ja seminaarit

Marja Hänninen-Tolvi

- 19.1. Museovisio hakuklinikka, Helsinki (Museoliitto)
- 28.2. Vastuuton työkäyttäytyminen, Helsinki
- 24.–25.4. Tietosuojakoulutus museoille, striimaus (Museoliitto)
- 12.4. Museoiden yritysysteistyö työpaja, Tampere (Museoliitto)
- 17.–18.9. Museoiden teemapäivät, Helsinki (Museoliitto)

Heli Vuohelainen

- 19.1. Museovisio hakuklinikka, Helsinki (Museoliitto)
- 24.1. PRH:n säätöinfo, striimaus (Patentti- ja rekisterihallitus)
- 28.2. Vastuuton työkäyttäytyminen, Helsinki
- 13.–14.2. TAKO-kevätseminaari, Helsinki (Museoliitto)
- 12.4. Museoiden yritysysteistyö työpaja, Tampere (TAKO pooli 4)
- 30.11. Neuvottelupäivä valtak. vastuumuseoiden tehtävistä, Helsinki (OKM/Museovirasto)
- 4.11.2018–22.11.2019 Museoalan esimiesten koulutusohjelma, Helsinki (Museoliitto/MIF)

Sanna Asikainen

- 22.3. Häätäensiapukurssi, Sastamala (Terveystalo)
- 10.–11.5. International Seminar: Book Exhibitions and Their Audiences, Latvia/Riika

Pama Alavilo

- 10.10. Facebook-työpaja, Tampere (Pure Pirkanmaa -hanke)
- 23.10. Googlemybusiness ja Tripadvisor -työpaja, Tampere (Pure Pirkanmaa -hanke)
- 25.9. Digitaalisten palveluiden saavutettavuus museoissa, striimaus (Museoliitto)
- 29.11. Vaikuttava museobrändi, Museoliiton viestinnän päivät, Helsinki (Museoliitto)

Iida-Amalia Nikkilä

- 11.–12.9. Tuotekorttityöpaja – Virtaa markkinointiin, Sastamala (Sastamalan elinkeinotoimi)
- 3.10. Euro enemmän-seminaari, Tampere (Museoliitto)
- 3.10. Museokorttipäivä, Tampere (Museoliitto)
- 7.11. Museokortti Webinaari, (Museoliitto)

Emilia Heikkilä

- 10.10. TAKO-syysseminaari, Helsinki (Museoliitto)

Emma Kurki

- 14.9. Miksaa museossa, Turku (Museoliitto)
- 10.10. TAKO-syysseminaari, Helsinki (Museoliitto)

Aino-Maria Kangas

- 19.3. Tarinat peliin -hankkeen höyrytelityöpaja Tekniikan museossa, Helsinki (Museoliitto)

Sakari Hanhimäki

13.–14.2. TAKO-kevätseminaari, Helsinki (Museoliitto)

26.–27.4. TAKO pooli 6-tapaaminen ja seminaari, Jyväskylä (Museoliitto)

Tuija-Maija Pullinen

22.3. Hätäensiapukurssi, Terveystalo Sastamala

3.10. Euro enemmän-seminaari, Tampere (Museoliitto)

3.10. Museokorttipäivä, Tampere (Museoliitto)

7.11. Museokortti Webinaari, (Museoliitto)

2.2. TOIMITILAT

Suomen kirjainstituutin säätiö sekä sen yksiköistä Suomen Kirjainstituutti ja Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi sijaitsevat Bäckmanin talossa (Marttilankatu 12, 38200 Sastamala).

Sastamalan seudun museon sijaitsi Tyrvään pappilan vanhassa kivinavetassa 30.4.2018 asti (Jaatsinkatu 2, 38210 Sastamala). Museo siirtyi kirjakorttelissa sijaitsevaan Tornihuvilaan 1.5.2018 alkaen (Marttilankatu 12, 38200 Sastamala). Museon kokoelmatilat sijaitsevat Varikon alueella sekä Stormissa.

Säätiön henkilökunnan toimitilat sijaitsevat sekä Pukstaavissa että Tornihuvilassa.

Sastamalan kaupunki vastaa kaikkien kiinteistöjen ylläpidosta ja on sitoutunut kehittämään ja uudistamaan niitä. Kaikki kiinteistöt lukuun ottamatta Varikon alueella sijaitsevaa kokoelmavarastoa ovat Sastamalan kaupungin omistuksessa.

2.3. SUOMEN KIRJAINSTITUUTTI

2.3.1. Tarkoitus ja tehtävä

Suomen kirjainstituutti on ollut kirjallisuuskentän valtakunnallinen toimija vuodesta 2004 alkaen. Sen keskeiset tehtävät ovat:

- Edistää kirjallisuuden alan tuntemusta, kirjallisuutta, tutkimusta, koulutusta ja harrastamista.
- Edistää lukemista ja kirjoittamista ja kiinnostusta kirjallisuuden eri lajeihin.
- Koota ja välittää tietoa sekä koordinoita ja kehittää kirja-alan toimijoiden keskinäistä yhteistyötä.
- Avata kirjan ja kirjallisuuden historian ja nykypäivän ilmiöitä sekä tieteen ja taiteen tuoreimpia saavutuksia hauskaasti ja älykkäästi.
- Kouluttaa opettajia toimimaan lukemisen edistämiseksi ja kirjallisuuden tuntemisen lisäämiseksi.
- Toimia draamalähtöisen kirjallisuuskasvatuksen edelläkävijänä.

2.3.2. Kirjallisuuskasvatuksen edistäminen

Kirjallisuuskasvatuksen osalta toiminnan tavoitteena on löytää linkkejä kirjallisuuskasvatuksen sekä opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden välille: pyrkimyksenä on lisätä lukemisharrastusta, monilukutaitoa sekä mediakriittisyyttä.

Kummikoulu- ja päiväkotiyhteistyön tavoitteena on rakentaa työpajamalleja, joita voidaan jatkossa tarjota myös muille kouluille ja päiväkodeille. Tavoitteena on myös tuottaa valmiita opetusmateriaalipaketteja opettajien ja varhaiskasvattajien käyttöön. Kirjainstituutti hyödyntää omassa toiminnassaan myös synergiaetua, joka tulee säätiön muiden yksiköiden toiminnasta. Esimerkkinä tästä on se, että instituutin toiminnassa käytetään ja jaetaan Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin tuottamia uusia kirjallisuuskasvatusaineistoja.

Yhteistyö Marttilan koulun kanssa jatkui kummikoulumallin pohjalta. Koulun oppilaat osallistuivat tavoitteelliseen työpajatoimintaan ja tapahtumapäiviin. Opettajat osallistuivat täydennyskoulutukseen sekä työpajojen ja muun sisällön suunnitteluun, aikataulutukseen ja kehittämistyöhön.

Kummipäiväkotina toimivan Koiramäen päiväkodin kanssa kehitettiin kummipäiväkotimallia edelleen. Toiminnan lähtökohtana on yhteissuunnittelu, lasten työpajatoiminta, tapahtumapäivät sekä henkilökunnan täydennyskoulutus.

Täydennyskoulutuksia oli tarkoitus järjestää myös muille kuin kummitoiminnassa mukana oleville tahoille. Kevään ja kesän aikana suunniteltiin syksyn täydennyskoulutusten sisältöä ja markkinointia. Koulutuksia oli tarkoitus suunnata Pirkanmaan ja Satakunnan alueiden opettajille. Täydennyskoulutuksia ei kuitenkaan voitu järjestää henkilöstömuutosten vuoksi. Samasta syystä jäi toteutumatta suunniteltu koulutusyhteistyö Rauman opettajankoulutuslaitoksen kanssa.

Kummikoulu- ja päiväkotiyhteistyö

Marttilan koulun työpajat (2x45 min/työpaja, yht. 365 osallistujaa)

- Esikoululaiset: Ötökkätyöpaja 1. Työpaja perustuu ilmiöpohjaiseen oppimiseen, jossa tutkitaan tietokirjallisuutta ja hyönteisten elämää.

- Esikoululaiset: Ötökkätyöpaja 2. Työpaja perustuu ilmiöpohjaiseen oppimiseen, jossa tutkitaan tietokirjallisuutta ja hyönteisten elämää.
- 1. luokka: Metsälammella 1. Tunnetaitojen kehittäminen sadun avulla.
- 1. luokka: Metsälammella 2. Tunnetaitojen kehittäminen sadun avulla.
- 2. luokka: Avaruustyöpaja 1. Globaalikasvatuksen tavoitteet painopisteenä prosessidraamatyöpajassa.
- 2. Luokka: Avaruustyöpaja 2. Globaalikasvatuksen tavoitteet painopisteenä prosessidraamatyöpajassa.
- Kaikki luokat ja opettajat: Ällistytävä aamunavaus koululla. Tatun ja Patun ällistytävän satukirjan osallistava ääneenlukutempaus.
- Kaikki luokat ja opettajat: Yritystyöpajat.

Koiramäen päiväkodin työpajat (yht. 67 osallistujaa)

- Esikoululaiset: Satumaailman kultainen avain -työpaja.
- 4–5-vuotiaat: Satumaailman kultainen avain -työpaja.
- Pienimpien ryhmä: Satumaailman kultainen avain -työpaja.

Täydennyskoulutukset

Marttilan koulun opettajien täydennyskoulutus (yht. 8 osallistujaa)

- 6.2. Tutustuminen Suomalaisen kirjan museon Pukstaavin tuottamiin uusiin kirjallisuuskasvatusaineistoihin: *Mikä meteli! Herrasväki Kiljunen kirjallisuuskasvattajana ja Satumaailman kultainen avain.*

Koiramäen päiväkodin henkilökunnan täydennyskoulutus (yht. 9 osallistujaa)

- 20.3. Mediakasvatus kirjallisuuskasvatuksen tukena, kamerakynäteknikka.

Muuta täydennyskoulutuksiin liittyvää:

- 17.4. opettajille järjestettiin Pukstaavissa infotilaisuus Suomen Kirjainstituutin kirjallisuuskasvatustoiminnasta sekä muusta säätiön kouluille tarjoamasta toiminnasta ja materiaaleista.
- Sosiaalisen median sekä opettajien infokirjeen (Sastamalan opettajille) kautta jaettiin tietoa Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin tuottamista uusista kirjallisuuskasvatusaineistoista, jotka ovat vapaasti ladattavissa verkosta.
- Syksyllä 2018 suunniteltiin Pirkanmaan ja Satakunnan opettajille suunnattuja täydennyskoulutuksia sekä niiden markkinointia. Nämä täydennyskoulutukset eivät toteutuneet henkilöstömuutosten vuoksi.
- Lukuvuodelle 2018–2019 valmisteltiin Rauman opettajankoulutuslaitoksen kanssa täydennyskoulutusyhteistyötä. Kirjainstituutin oli tarkoitus järjestää sanataidekurssi (lukemaan innostaminen draaman ja sanataiteen keinoin). Tämä yhteistyö ei toteutunut henkilöstömuutosten vuoksi.

2.3.3. Verkostoituminen, näkyvyys ja vaikuttaminen

Kirjainstituutti on verkostoitunut muiden kirjatoimijoiden kanssa ja tätä verkostoitumista jatketaan entistä voimakkaammin vuonna 2019. Instituutti tekee yhteistyötä muiden kirjatoimijoiden kanssa ja toisinaan tässä yhteistyössä on mukana laajempikin kulttuurikenttä. Instituutti verkostoituu, näkyy ja vaikuttaa sekä yksin että yhdessä säätiön toisen yksikön, Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin, kanssa.

Pirkkaset lastenkulttuurikuukausi

Pirkanmaan kuntien yhteinen lastenkulttuurifestivaali, joka järjestetään vuosittain helmikuussa. Kirjainstituutti oli mukana suunnittelemassa kulttuurikuukauden toimintaa yhdessä maakunnan muiden kulttuuritoimijoiden kanssa. Instituutin järjestämään Pirkkaset-toimintaan osallistui helmikuussa 2018 yhteensä 150 henkilöä.

- Valterin seikkailut, Topeliuksen tarinaan pohjautuva draamakierros (kierroksia 7 kpl, yht. 113 osallistujaa)
- Askartelutyöpaja lastentapahtumassa, (11 osallistujaa)
- Tyrvään Topeliukset satutunnit, yhteistyö Sastamalan Opiston kanssa (satutunteja 3 kpl, yht. 26 osallistujaa)

OmaFilmi!-festivaali

OmaFilmi!-festivaali on nuorten valtakunnallinen lyhytelokuvafestivaali, joka järjestettiin 17.3. Sylvään koululla. Kirjainstituutin edustaja oli mukana festivaalin ohjausryhmässä. Festivaaleihin osallistui noin 200 henkilöä.

Lankku, Lasten ja nuorten kirja- ja kulttuuritapahtuma

Lankku on lasten ja nuorten kirja- ja kulttuuritapahtuma Sastamalassa. Tapahtuma on toiminut Lankku-nimellä vuodesta 2016, mutta sen historia alkaa vuodesta 2003.

Tapahtuman nimi oli ensin Lasten kirjapäivät, josta sen muuntui Lasten ja nuorten kirjapäiviksi ja sittemmin se toimi nimellä Kirjaset. Vetovastuussa ovat vaihdelleet Suomen Kirjainstituutti ja Sastamalan Opisto. Toteuttamisessa on mukana lukuisia yhteistyökumppaneita.

Lankku järjestettiin Sylvään koululla 10.11.2018. Lankku-tapahtuma keräsi yhteensä noin 1 400 osallistujaa. Suomen Kirjainstituutti oli mukana tapahtuman suunnitteluryhmässä. Lisäksi instituutti osallistui tapahtuman kustannuksiin ja järjesti tapahtumassa omia työpajojaan:

- Pekka Vuoren kuvituksiin liittyvä työpaja (24 osallistujaa)
- Lelusuunnittelukilpailu (41 osallistujaa)

Tulossa: Sastamalan kulttuuriviikot 2019

Vuonna 2018 aloitettiin Sastamalan kulttuuriviikkojen suunnittelu. Tarkoituksena on että Lankku, OmaFilmi! sekä Sastamalan nuorisovaltuuston järjestämä Sykerock yhdistyvät saman tapahtumaviikonlopun sisään vuonna 2019. Samalla tapahtuman ympärille rakennetaan peruskoululaisille suunnattu Sastamalan kulttuuriviikot -kokonaisuus, joka tarjoaa jokaiselle peruskoulun luokka-asteelle jonkin kulttuurielämyksen.

Lukeva Pirkanmaan -verkosto

Lukeva Pirkanmaa -verkoston jäsenet toimivat lukemisen edistämiseksi Pirkanmaalla. Ryhmässä on mukana edustajia kirjastoista, kirjakaupoista, kustantamoista, kirjamuseoista, erilaisista yhdistyksistä, kaupunkien kulttuuritoimista, säätiöistä ja niin edelleen. Verkoston

kautta voi löytää uusia ideoita ja yhteistyömuotoja. Verkosto myös tekee vuosittain jonkin tempauksen lukemisen edistämiseksi ja näkyvyyden lisäämiseksi. Verkostoa vetävät Suomen Kirjainstituutti ja Lastenkirjainstituutti.

Vuonna 2018 verkosto kokoontui kolme kertaa. Se järjesti syksyllä ääneenlukutempauksen useissa Pirkanmaan kunnissa. Sastamalassa ääneenlukutempaukseen osallistui yhteensä 40 ihmistä.

Lukeva Pirkanmaa -verkosto kokoontui Lastenkulttuurikeskus Rullassa elokuussa.

Muu verkostoituminen

Pirkanmaan säätiöpäivänä 1.10.2018 järjestettiin kulttuuritalo Laikussa Tampereella yleisölle avoin yhteistapahtuma. Säätiön esittely painottui Suomen Kirjainstituutin toiminnan esittelyyn. Kirjailijavieraanamme oli lasten- ja nuortenkirjailija Jukka-Pekka Palviainen.

Hämeen kesäyliopistosta vuonna 2017 valmistuneet sanataideohjaajat tutustuivat Sastamalaan ja vetivät useita työpajoja Museoiden yössä 19.5.

2.3.4. Kulttuurin saavutettavuuden parantaminen

Suomen Kirjainstituutti järjesti erilaisia tapahtumia kirjaan ja kirjallisuuteen liittyen (osa tapahtumista mainittu jo edellisessä luvussa, koska ne liittyvät myös verkostoitumiseen).

Lisäksi Suomen Kirjainstituutti on mukana säätiön yksiköiden yhteishankkeessa Lukutaitoa ja museokamamaa – harrastetunnit Sastamalan kouluilla. Lapsille maksuttomat harrastekerhot toteuttavat hallituksen kärkihanketta lasten ja nuorten kulttuurin saavutettavuuden parantamiseksi. Hanke on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöstä hankerahaa kolmena lukuvuotena. Nyt lisärahoituskausia ei ole enää tiedossa, joten hanke valitettavasti päättyy keväällä 2019.

Kirjailijavierailut (yht. 63 osallistujaa)

- 17.5. kirjailija Salla Simukka.
- 18.10. kirjailija Nevfel Cumart. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Tampereen saksalaisen kulttuurikeskuksen ja Sastamalan Opiston kanssa. Vierailija oli saksalaisen kulttuurikeskuksen residenssivieras.
- 13.12. kirjailija ja kolumnisti Roope Lipasti.

Lukutaitoa ja museokamaa 2 ja 3 -hankkeet

Lukutaitoa ja museokamaa 2 -hanke päättyi 31.5.2018 (projektityöntekijänä Emma Naskali) ja Lukutaitoa ja museokamaa 3 -hanke käynnistyi 13.8.2018 (projektityöntekijänä Essi Manner).

Lukuvuonna 2017–2018 mukana oli yhteensä 9 koulua: Häijää, Karkku, Kiikka, Mouhijärvi, Pehula, Stormi, Toukola, Tyrväänkylä ja Varila. Vuoden 2018 puolella kerholaisia oli yhteensä 80, kerhokäyntejä 194, kerholaisia keskimäärin per kerhokerta 6, kerhokertoja yhteensä 33. Kerholaiset järjestivät keväällä 2018 näyttelyitä ja yhteisötaideteoksia Sastamalan kirjastoissa sekä yhdellä koululla. Toukokuussa hanke osallistui Museoiden yöhön satuaiheisilla puuhapisteillä museon pihapiirissä.

Uusi hanke alkoi 13.8.2018 ja se kestää lukuvuoden 2018–2019. Uusi hanke tarjoaa kahdeksaan alakouluun Museosirkus-harrastekerhoja, joissa yhdistyvät museoesineiden tutkiminen, sadut ja tarinat, kuvataide, liikunta ja sirkus. Kerhojen tavoitteena on tarjota mielekästä tekemistä lapsille mielikuvitusta, luovuutta ja yhteistyötaitoja kehittäen. Hankkeessa mukana olevat koulut ovat Stormi, Karkku, Toukola, Marttila, Tyrväänkylä, Pehula, Kiikka ja Häijää. Lukutaitoa ja museokamaa 3 -hankkeessa kerholaisia oli vuoden 2018 loppuun mennessä 168, kerhokäyntejä yhteensä 1416, kerholaisia keskimäärin per kerhokerta 13 ja kerhokertoja yhteensä 107.

2.3.5. Viestintä ja markkinointi

Suomen Kirjainstituutin viestintää toteutettiin sekä itsenäisesti että yhteistyössä säätiön muiden yksiköiden (erityisesti Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin) kanssa. Yksi vuoden viestinnällisiä onnistumisia oli Opettaja-lehden artikkeli Suomen Kirjainsituutin ja Pukstaavin pedagogisesta toiminnasta. Kerhohankkeet sekä Lukeva Pirkanmaa -verkoston tempaus saivat erittäin hyvin median huomiota – myös maakunnallisesti.

2.4. SUOMALAISEN KIRJAN MUSEO PUKSTAAVI

2.4.1. Tarkoitus ja tehtävä

Suomalaisen kirjan museo Pukstaavi on suomalaisen kirjan kulttuurihistorian erikoismuseo ja Suomen ainoa kirjan museo. Pukstaavi on museokentän valtakunnallinen toimija. Toiminta alkoi 1.7.2011. Sen keskeiset tehtävät ovat:

- Koota, tallentaa, tutkia ja välittää kirja-alan tietoa. Toteuttaa näyttely-, julkaisu-, opetus- ja palvelutoimintaa.
- Avata kirjan ja kirjallisuuden historian ja nykypäivän ilmiöitä sekä tieteen ja taiteen tuoreimpia saavutuksia hauskaasti, älykkäästi, oivaltavasti ja yllätyksellisesti.
- Vahvistaa ymmärrystä kirjan kulttuurihistoriasta ja sen yhteiskunnallisesta merkityksestä katse tulevaisuudessa.
- Ohjata ja kehittää kirjamuseoiden yhteistyötä, myös kansainvälisesti.
- Pukstaavi on valtionosuusmuseo ja sen toimintaa ohjaa museolaki ja -asetus.

2.4.2. Kokoelmatoiminta

Pukstaavin tehtävänä on tallentaa, tutkia ja välittää tietoa suomalaisen kirjan ja kirjallisuuden kulttuurihistoriasta. Museo tallentaa kokoelmiinsa esineitä, valokuvia sekä arkisto- ja kirjastoaineistoa. Pukstaavi on mukana valtakunnallisessa tallennus- ja kokoelmayhteistyössä (TAKO), jossa luotu yhteinen tallennustyönjako auttaa museoita suuntaamaan kartuntaansa. Pukstaavin tehtävänä on edistää ja ohjata museotoimintaa kirjakulttuurin alalla sekä huolehtia kirjakulttuurin alan museoiden ja toimijoiden keskinäisestä yhteistyöstä, museokokoelmiin liittyvän tiedon saatavuudesta ja antaa asiantuntija-apua kirjan kulttuuriperintöön liittyvissä kysymyksissä.

Pukstaavi tallentaa

Pukstaavi tallentaa suomalaiseen kirjaan ja kirjallisuuteen liittyvää aineistoa koko Suomen alueelta, ajallisesti keskiajalta nykypäivään. Tallennuskohteena ei ole vain suomenkielisen kirjan ja kirjallisuuden historia, vaan myös vähemmistökielet ja erityisryhmät.

- suomalaisen kirjan valmistukseen, levittämiseen ja käyttöön liittyvää aineistoa (esineet, valokuvat ja arkistoaineisto)
- kirjan valmistus käsin ja koneilla (esim. kirjan sidonta)
- kirjan kirjoittaminen, kääntäminen, kuvittaminen (esim. kirjailijan työ, Pekka Vuoren kuvitukset)
- kirjojen jakelu ja käyttö (esim. kirjastot ja kirjakaupat)
- kirja yhteiskunnassa (esim. koulu ja kirja, kirkko ja kirja)
- kirja kotona (esim. kirjojen säilyttäminen ja lukeminen)

Pukstaavin valtakunnallisena tallennusvastuualueena (TAKO) aihealueesta 3 (arki) on harrastuksista lukeminen. Aihealueen 4 (tuotanto, palvelut ja työelämä) ammattiryhmistä Pukstaavin tallennusvastuualueisiin kuuluvat kirjailijat, kirjansitoijat, kuvittajat ja kääntäjät sekä palveluyrityksistä kirjakaupat ja muusta toiminnasta kustannustoiminta.

Kokoelmat

Pukstaavin kokoelmat koostuvat kulttuurihistoriallisesta esinekokoelmasta, taidekokoelmasta, valokuvista, arkistosta, käsikirjastosta ja käyttökokoelmasta (yhteinen Sastamalan seudun museon kanssa). Kokoelmiin on tallennettu myös aineetonta kulttuuriperintöä erityisesti lukukokemuksiin liittyen.

Kokoelmat ovat karttuneet lahjoitusten kautta, ja osittain jo ennen museon perustamista. Kokoelmat on jaoteltu pääosin lahjoittajien mukaisesti. Suurimpia lahjoittajakokonaisuuksia ovat kuvittaja-graafikko Pekka Vuori, exlibris-keräilijä Erkki Tuominen, Rudolf Koivun ystävät ry sekä kuvittaja Erkki Tantt.

Kokoelmatilat

Pukstaavin kokoelmatilat sijaitsevat Stormin kokoelmakeskuksessa ja Varikon varastossa. Pukstaavin kokoelmien vakuutuksesta vastaa Suomen kirjainstituutin säätiö.

Kokoelmatoiminta vuonna 2018

Pukstaavin kokoelmatoiminta painottui vuonna 2018 kokoelmapolitiikan hiomiseen ja tallennusvastuun selkiyttämiseen. Kokoelmapoliittisen ohjelman vahvistaa säätiön hallitus vuoden 2019 aikana.

Pukstaavin kokoelmia on kartutettu viime vuosina erittäin harkinnanvaraisesti. Kartunnan painopiste on ollut aineettoman kulttuuriperinnön tallentamisessa erilaisin nykydokumentointitempauksin. Vuonna 2018 järjestimme ensimmäisen ja kiinnostusta herättäneen valtakunnallisen tallentamiskampanjan suomalaisten satuihin liittyvistä lukukokemuksista. Samalla pyrimme edistämään tarvettamme aineettoman kulttuuriperinnön tallentamiseen kokoelmahallintajärjestelmä E-kuvaan (tulevaisuudessa nimi Collecte).

Toimenpiteitä:

- Kokoelmien muutto ja läpikäynti Kivinetasta Stormiin.
- Kokoelmapoliittinen ohjelma.
 - Osallistuttiin TAKO-yhteistyöhön.
 - Selkeytettiin tallennusvastuuta.
 - Muutoksia kokoelmaluokitteluun:
 - Exlibris-kokoelma taidekokoelmaan, johon kuuluvat myös Pekka Vuoren ja Erkki Tanttun kuvitukset.
- Kokoelmien kartunta:
 - Esine- tai valokuvakokoelmia ei kartutettu vuonna 2018.
 - Taidekokoelma karttui 400 exlibriksellä.
 - Nykydokumentointiprojektit:

- 1) *Onni museossa -nykydokumentointitempaukset*: Museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO järjesti 12.10. Onni museoon -nykydokumentointitempauksen, johon osallistui 37 museota. Museot tallensivat yhdessä onnellisuutta museokokoelmiinsa yhden päivän aikana. Jokainen valitsi itse omaan toimialaansa ja tehtävänsä sopivan dokumentointikohteen ja näkökulman. Dokumentointi oli ensimmäinen yhteistallennus, johon koko Suomen museokenttä oli haastettu mukaan. Tiedot dokumentoinnin aikana tallennetusta aineistosta kootaan myöhemmin yhteen. Pukstaavi osallistui tempaukseen kysymällä museon Facebook-sivuilla ”Mikä kirja tekee sinut onnelliseksi”. Vastauksia saimme 8 kpl.
- 2) *Valtakunnallinen satuaiheinen lukukokemusten keruukampanja*: Museoviraston rahoittama hanke alkoi elokuussa 2017. Valtakunnallinen satuaiheinen lukukokemusten keruukampanja järjestettiin 1.1.–30.4. Koko hanke päättyi 8.8.2018. Valtakunnallisessa keruukampanjassa kertyi 193 lukukokemusta satuihin liittyen. Näistä 39 kertyi alakouluikäisille suunnattuun keruupohjaan ja loput kaikille avoimeen keruuseen. Avoimeen keruuseen vastanneiden ikäjakauma oli 10-vuotiaista yli 60-vuotiaisiin. Isoimmat vastaajaryhmät olivat 10–19-vuotiaat (n. 36%) sekä 30–39-vuotiaat (n. 14%). Vastauksiin voi tutustua sivustolla, jonka kautta keruu tehtiin: <https://lukukokemus.fi/>. Keruuta jatketaan vuonna 2019 urheilukirjallisuus-teemalla.

- **Tietopalvelu**

- Pukstaavin tietopalvelu vastaa kokoelmiin, kirjallisuuteen ja kirjan kulttuurihistoriaan liittyviin kyselyihin ja aineistopyyntöihin. Toiminta tapahtuu sähköpostitse, puhelimitse tai paikan päällä. Kokoelmien käytön ja hyödyntämisen kehittämiseksi kehitetään digitaalisia palveluja.
- Vuoden 2018 tietopalvelu:
 - Merkittävä osa lahjoitusyhteydenotoista koski kirjalahjoituksia, jotka pääosin ohjattiin kirjastoihin, antikvariaatteihin tai toisiin museoihin. Syksyllä Pukstaavin käsikirjastoon vastaanotettiin esimerkiksi kirjansidontaan liittyvää kirjallisuutta.
 - Tietopalvelupyynnöjä yhteensä 22 kpl.
 - Tietopalvelukyselyt 9 kpl
 - Kokoelma-asiat 3 kpl
 - Lahjoitukset 10 kpl

2.4.3. NÄYTTELYT

Päänäyttely

Inkunaabelista sähkökirjaan

Vuonna 2011 tuotettu päänäyttely Inkunaabelista sähkökirjaan kertoo suomalaisen kirjan

tarinan inkunaabelista sähkökirjaan. Tarina alkaa 1400-luvun lopulta ja jatkuu tähän päivään.

Vuoden 2018 aikana päänäyttelyn elementtejä uudistettiin satuteeman mukaisesti palvelten paremmin yleisötyötä. Satujunaradan yhteyteen tuotettiin videoinstallaatiot sekä uudistettiin satujunan asemaa, lasten jättikirjaa ja lukunurkkausta. Muutostyöt tekivät Niko Tiainen ja lavastaja Laura Sariola.

Vaihtuvat näyttelyt museon omissa tiloissa

Galleria-näyttelyt

- 9.11.2017–27.1.2018, *Satu kuuluu kaikille*. Satuaiheisia postikortteja Heidi Nummilan kokoelmista.
- 16.2.–28.4.2018, *Exlibris – Suomi 1918 exlibristen kautta*. Yhteistyössä Erkki Tuominen.
- 1.6.2018 – 28.2.2019, *Piippalakkien maisemissa – Pekka Vuoren satukirjat*. Näyttelysuunnittelija Aino-Maria Kangas, näyttelyrakentaja Laura Sariola.

Aino-Maria Kangas ja Pekka Vuori Piippalakkien maisemissa -näyttelyn avajaisissa.

Kirjanystävän kirjahylly

- 10.1.–22.6.2018, *Otoksia kirjailija Jukka-Pekka Palviaisen kotikirjastosta*
- 28.6.–31.1.2019, *Kurkistus Tatun ja Patun tekijöiden, Aino Havukaisen ja Sami Toivosen kirjahyllyyn*

Näyteikkunanäyttely

- 24.2.–19.5.2018, *Sastamalan seutu 1918*. Näyttelyn tuotti Sastamalan seudun museo.
- 19.5.–9.7.2018, *Tingelis-tangelis-puutarha* Marjatta Kurenniemen syntymäpäivän kunniaksi.
- 1.12.2018–6.1.2019, *Seimi-näyteikkuna* osana Sastamalan Seimikatua. Seimi-näyteikkuna somistettiin piparkakuista. Piparkakkutalot sekä pipariteokset toteutettiin yhteistyössä Sylvään koulun 8.–9.-luokkalaisten kotitalouden valinnaisryhmien kanssa. Osallistuvia oppilaita oli yhteensä 83.

Vaihtuvat näyttelyn museon omien tilojen ulkopuolella

Matkalaukunäyttelyt

Matkalaukunäyttelyt ovat lainattavia aineistokokonaisuuksia.

- **Satumaailman kultainen avain**

Suomalaisia satuja ja niihin liittyviä tehtäväkokonaisuuksia ja virikemateriaalia sisältävä arkku on suunnattu päiväkodeille ja alkuopetukseen. Arkun tavoitteena on innostaa lukemaan ja toiminnallistaa lukuhetkiä. Arkku lainataan museolehtorilta. Aineisto on ladattavissa Pukstaavin nettisivuilta. Matkalaukku otettiin käyttöön Koiramäen päiväkodin kahdessa työpajassa keväällä 2018. Tämän jälkeen arkku on ollut vapaasti lainattavissa kouluille ja päiväkodeille.

Exlibrisnäyttelyt

- 1.1.–31.7.2018, Helsingin kasvitieteellinen puutarha, Helsinki. Yhteistyö Pukstaavi ja Suomen Exlibrisyhdistys.
- 1.1.–31.12.2018, Autoaiheinen näyttely Espoon Automuseo. Yhteistyö Pukstaavi, Espoon Automuseo ja Suomen Exlibrisyhdistys.
- 29.–30.6.2018, Sastamalan Vanhan kirjallisuuden päivät. Yhteistyö Pukstaavi ja Suomen Exlibrisyhdistys.
- 1.–31.8.2018, Suomalaisia naistaitelijoilta, Huittisten pääkirjasto. Yhteistyö Pukstaavi ja Suomen Exlibrisyhdistys.
- 25.–28.10.2018 Helsingin kirjamesut 25.–28.10.2018. Esillä suomalaisten naistaitelijoiden tekemien exlibristen näyttely Suomen Exlibrisyhdistyksen osastolla.

Verkkonäyttelyt

Pukstaavin verkkosivuilla on yhteensä kolme aiemmin tuotettua verkkonäyttelyä:

Tarina-apteekki (135 kävijää)

Verkkonäyttelyssä kerrotaan Tyrvään Piirikunnan Apteekin tarina sen syntyvaiheista nykypäivään.

Kaarlo Sarkia (248 kävijää)

Kuoleman ja kauneuden runoilija. Palkittu verkkonäyttely avaa musiikin kautta uusia näkökulmia Sarkian runoihin.

Tuomas Ragvaldinpoika (122 kävijää)

Verkkonäyttely kertoo, miten oppimattomasta kansanrunoilijasta tuli suomenkielisten arkkiveisujen isä.

2.4.4. Yleisöpalvelut

Pukstaavin yleisöpalveluilla tarkoitetaan museoiden avoinnapitoa, museopedagogisa palveluja ja tapahtumia. Yleisöpalveluita järjestetään Pukstaavissa ja sen ulkopuolella. Viimeisen parin vuoden aikana museon toiminnassa on näkynyt strateginen linjaus tuottaa museopalveluja museokohteen ulkopuolella.

Esimerkkinä kolmen yksikön sisällöistä lähtevä OKM:n rahoittama kerhohanke alakouluikäisille sekä museon lainattavat matkalaukkunäyttelyt.

Vuoden keskeisimpiä toimenpiteinä olivat museopalveluiden ja palveluhinnastojen selkeyttäminen ja markkinointi. Pukstaavin yksi suosituimmista palveluista näyttelyiden lisäksi on Pukstaavin salin vuokraus. Vuoden aikana osallistuttiin aktiivisesti erilaisiin tapahtumiin ja messuihin.

Museon avoinnapito

Avoinnaolo

- Talviaika 15.8.–31.5. ti–la klo 10–16 (poikkeus Kulttuuritorstai-illat klo 10–20)
- Kesäaika 1.6.–14.8. ma–su klo 10–17.
- Avoinnaolopäivät yht. 275 pv. (v. 2017 yht. 278 pv.)
- Avoinnaolotunnit 1 797 h. (v. 2017 yht. 1 673 h.)

Pääsylippu

- Aikuiset 6 €, eläkeläiset/työttömät/opiskelijat/varusmiehet 4 €, alle 18-vuotiaat sekä tietyt kohderyhmät ilmaiseksi
- Maksullisia museokävijöitä yht. 2 173 (v. 2017 yht. 1 628, v.2016 yht. 2 026).
- Ilmaisia museokävijöitä yht. 6 930 (v. 2017 yht. 8 083, v.2016 yht. 6 311).
- Kahden museon yhteislippu käyttöön 1.5.2018 lähtien.
- Tarjouskampanjat
 - Eläkeläistarjous paikalliselle eläkeläisjärjestölle.
 - ”Osta aineeton joululahja” -kampanja.

Museokortti-museo

Museokortin valtakunnallinen suosio näkyy myös säätiön museoissa.

Museokorttikävijöidemme suurin ryhmä ovat tamperelaiset ja seuraavana helsinkiläiset.

Vuoden aikana osallistuimme erilaisiin valtakunnallisiin Museokortti-tempauksiin.

Museoliiton julkaisema lasten ilmainen Museopassi sai innostuneen vastaanoton.

- Sastamalan seudun museo muuttui museokorttikohteeksi 1.5.2018 lähtien.
- Museokortti-vierailut säätiön museoissa yht. 676 kertaa (530 kertaa vuonna 2017).
- Museokortin hinta 68 euroa, kortin uusinta 59 euroa.
- Tempaukset:
 - *Museokortin valtakunnallinen kesäkampanja.* Pukstaavi sijoittui kolmen parhaiten omaa myyntiä kasvattaneen Museokortti-museon joukkoon. Kampanjan aikana Museokortteja myytiin 24 kpl (kesällä 2017 10 kpl), kortteja uusittiin 25 kertaa (kesällä 2017 19 kertaa).
 - *Yrityksille suunnattu Museokortti-kampanja* marraskuussa. Myyntikirje paikkakunnan 40 yritykselle.
 - *Museoliiton julkaisemassa valtakunnallisessa nettijoulukalenterissa* Pukstaavilla oli oma luukkunsa. Palkintona oli opastus Pukstaaviin.

Palvelutuotteet

- Tilavuokraus

- Pukstaavin tapahtumasali vuokrattiin 91 kertaa, yhteensä 1980 hlöä (v. 2017 130 kertaa, 2272 hlöä).

Sastamalan kaupungin turisti-info

Toimii Pukstaavin infon yhteydessä. Talvikuukausina (elokuu–toukokuu) matkailuinfo toimii ns. kylmäpisteenä. Kesäkuukausien aikana turisti-infossa on työntekijä Sastamalan kaupungin toimesta. Vuoden 2018 aikana matkailupisteen ilmettä uusittiin.

Museokauppa

Pukstaavin museokaupassa myydään etenkin kirjaan, näyttelyihin ja museorakennukseen liittyviä tuotteita. Sastamalan seudun museon museokauppa toimii Pukstaavin museokaupan yhteydessä. Tuotteiden suunnittelu pohjautuu sekä museoiden omiin kokoelmiin, että ajankohtaisiin teemoihin. Museokaupan kehittämistä jatketaan, jotta saadaan selkeä kahden museon yhteinen museokauppa.

Viime vuosina museokauppatuotteiden hankintaan on kiinnitetty erityistä huomiota ja museon avajaisvuonna (2011) hankittua varastonarvoa on pyritty pienentämään suunnitelmallisesti. Vuonna 2018 varaston tuotteita kirjattiin sekä omaan käyttöön (=markkinointilahjat) että poistettiin varaston arvostuksesta. Varastonarvo oli 2.1.2018 20 798 €. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä varastonarvo on 15 921,27 €.

Uusia tuotteita

- Pukstaavi: *Piippalakkien maisemissa* -näyttely
 - Saunakassi
 - Postikortti
 - Heijastin
- Sastamalan seudun museo: *Leikiten!* -näyttely
 - Postikortti
 - Puuhyrrät ja puulentokoneet
- Pukstaavi ja Sastamalan seudun museo
 - Kuvitettava postikortti
 - Rudolf Koivu postikortteja ja magneetteja
 - Museon kokoelmista luetteloimattomat kaksoiskappaleet: vanhat koulutaulut, aikakauslehdet ja kirjat.

Museokauppatuotteiden myynti tapahtumissa ja museokaupan ulkopuolella

- Ystävänpäivämessut Kiikoisten koulussa 10.–11.2.
- Tampere kuplii -tapahtuma Tampereella 24.–25.3.
- Sastamalan kauppiaiden yhteinen Tyrwäyspäivä 19.4.
- Tampereen Supermessut 20.–22.4. Sastamalan kaupungin osastolla.
- Vanhojen koulutaulujen Pop Up -myyntitapahtuma Pukstaavissa 12.5.
- Vanhan kirjallisuuden päivät 29.–30.6.
- Helsingin kirjamesut 25.–28.10.
- Tyrwäyspäivät 1.–2.11.
- Tiedekirja, Helsinki (jatkuva myynti).

Kahvila Pukstaavi

Jatkettiin yhteistyötä kahvilayrittäjä Servin kanssa ja jatkossa panostetaan yhteismarkkinointiin. Yhteiset tempaukset:

- Yhteinen eläkeläistarjous.
- Kulttuuritorstai-iltojen kakkutarjous.
- Yhteisiä lehti-ilmiotuksia.

Museopedagogiset palvelut

Pukstaavin yleisötyö sisältää suunnitelmallista ja tavoitteellista museopedagogista toimintaa liittyen vuosittaisiin teemoihin ja päänäyttelyn Inkunaabelista sähkökirjan aiheisiin. Museopedagogisella toiminnalla halutaan tavoittaa erilaisia yleisöryhmiä päiväkotikäisistä varttuneisiin senioreihin. Toimintaa järjestetään sekä museon omissa tiloissa, että museon ulkopuolella, kuten palvelutaloissa ja kouluissa.

Museopedagogiset palvelut vuonna 2018

Vuoden teema sadut näkyi Pukstaavin museopedagogisessa toiminnassa eri tavoin. Päänäyttelyn yhteyteen suunniteltiin esi- ja alkuopetukseen suunnattu Topeliuksen satuun pohjautuva *Vattumato-työpaja*. Kuvittaja Pekka Vuoren *Piippalakkien maisemissa* näyttelyyn tuotettiin sekä lapsille että aikuisille suunnattuja opastuksia ja työpajoja.

Vuosien aikana tuotettu Pukstaavin museopedagoginen aineisto käytiin läpi. Aineistoa tullaan hyödyntämään yhä näkyvämmiin muun muassa vuosittaisissa museotapahtumissa. Viime vuoden yksi suosituimmista tapahtumistamme oli toukokuussa lapsiperheille suunnattu satuteemainen *Museoiden yö*.

Syyskuussa kokeiluna aloitettu tapahtumasarja Kulttuuritorstai-illat saivat hyvän vastaanoton. Säätiön kolmen yksikön sisällöistä lähteneet illat järjestettiin pääosin yhteistyössä eri tahojen kanssa. Näistä illoista Pukstaavi järjesti 8 kpl. Säätiön museot olivat auki klo 20 asti, samoin Kahvila Pukstaavi. Pukstaavin järjestämissä Kulttuuritorstai-illoissa kävi yhteensä 313 osallistujaa.

Pukstaavi pyydettiin mukaan Museo-MOK-hankkeeseen, jonka taustalla oli Tampereen yliopiston Viestintätieteiden tiedekunnan TRIM-tutkimuskeskus. Hankkeen tavoitteena oli kehittää ja suunnitella kulttuurikasvatuksen kentälle sopivia monialaisia oppimiskokonaisuuksia, joita oli tarkoitus pilotoida perusopetuksessa. Hankkeeseen olivat sitoutuneet Pukstaavin lisäksi Serlachius museot, Postimuseo ja Mediamuseo Rupriikki. Hanke ei kuitenkaan saanut rahoitusta.

Opetusmateriaalit, digitaalinen aineisto

- Mikä meteli! Herrasväki Kiljunen kirjallisuuskasvattajana -digitaalinen aineisto.
- Satumaaailman kultainen avain -digitaalinen aineisto (lisäksi lainattava matkalaukunäyttely).

Opastukset, perusnäyttely ja Piippalakkien maisemissa -näyttely

- Koululaisopastukset (21 kpl, 422 hlöä)

- Esimerkiksi Opi museossa -viikolla 1.–4.10. Piippalakkien maisemissa -näyttelyssä tarjottiin ilmaisia koululaisopastuksia paikallisille kouluille (8kpl, 130 hlöä)
- Ryhmäopastukset (19 kpl, 401 hlöä)
- Satumainen löytöretki (2 kpl, 73 hlöä)
- Teemaopastukset
 - Asiantuntijaopastus, näyttelysuunnittelija Aino-Mari Kangas (3 kpl, 5 hlöä)

Työpajat

- Piippalakkien maisemissa -näyttelyyn suunniteltiin kaksi omatoimista työpajaa sekä Etsi minut! -tehtävärata lapsille.
- Muut työpajat
 - Vattumato-työpaja (yht. 14 hlöä)
 - Lasten touhutiistait kesä–heinäkuussa (6 kpl, 132 hlöä)
 - Museoiden yön non stop -työpajat (120 hlöä)
 - VKP:n työpaja (5 hlöä)

Tapahtumia

Pukstaavi järjesti erilaisia tapahtumia yksin ja yhteistyössä eri tahojen kanssa.

- 28.2. *Suomalaisen kulttuurin ilta* Tyrvään Pappilassa. Esiintymässä Heureka elämysjohtaja Mikko Myllykoski sekä viulisti Aira-Maria Lehtipuu. Yhteistyössä Tyrvään Pappila, Pukstaavi, Kulttuurikaikille, Sastamalan Opisto ja Sastamala Gregoriana. (41 hlöä)
- 19.5. *Museoiden Yö Satumaiset naamiaiskarnevaalit* (38 aikuista, 64 lasta, yht. 102 hlöä)
- 28.6. Vanhan kirjallisuuden päivien etkot *Jokapäiväinen ihme -runodialogi*, Anna Isoaro ja Janette Hannukainen (72 hlöä)
- 30.6. *Volter Kilpi -nukketeatteriesitys*, Tehdas Teatteri ja Nukkehallitus (25 hlöä)
- 19.8. *Sastamalan Wanhat talot* (569 hlöä)
- 13.9. *Kulttuuritorstai*, Venäläisen elokuvan ilta (13 hlöä)
- 20.9. *Kulttuuritorstai*, Sinisen hämärän lumous -luento (3 hlöä)
- 27.9. *Kulttuuritorstai*, Kansanmusiikki-ilta (62 hlöä)
- 4.10. *Kulttuuritorstai*, Venäläisen elokuvan ilta (16 hlöä)
- 25.10. *Kulttuuritorstai*, Venäläisen elokuvan ilta (12 hlöä)
- 1.11. *Kulttuuritorstai*, Matkoilla utooppisissa maisemissa (7 hlöä)
- 8.11. *Kulttuuritorstai*, Kirjanjulkistustilaisuus Kustannusliike Warelän kanssa yhteistyössä (50 hlöä)
- 15.11. *Kulttuuritorstai*, Venäläisen elokuvan ilta (11 hlöä)
- 30.11.–2.12. *Vanhan ajan joulumarkkinat* (1500 hlöä)
- 2.12. *Sastamalan joulutalot* (680 hlöä)

Yhteistyö

Pukstaavin tekee vuosittain yhteistyötä niin paikallisten, valtakunnallisten kuin kansainvälisten tahojen kanssa. Esimerkiksi:

- **National Library on Latvia**

Latvian kansalliskirjaston seminaari Riikassa, jossa puheenvuoro Pukstaavin yleisötyöstä 10.–11.5.2018. Lisäksi hankkeen Lukukokemukset talteen projektityöntekijä konsultoi hankkeen sisällöistä ja tavoitteista Latvian kansalliskirjastoa.

- **Sastamala Gregoriana**
Pääsylipputarjous Sastamala Gregoriana -festivaalin osallistujille. Markkinointiyhteistyössä ilmoitus Rondo Classikissa Pukstaavilta, Sastamala Gregorianalta, Tyrvään Pappilalta ja Vanhan kirjallisuuden päiviltä.
- **Sastamalan Opiston ja Tampereen Saksalaisen kulttuurikeskuksen** kanssa järjestettiin yhteistyössä Kulttuuritorstai 18.10., jossa vieraili kirjailija Nevfel Cumart.
- **Servi**
Päivittäisen yhteistyön lisäksi erilaisten palvelupakettien tuottaminen.
- **Kulttuuria Kaikille, Tyrvään Pappila ja Sastamala Gregoriana**
Järjestimme yhdessä Suomalaisen kulttuurin illan.
- **Sastamalan keskustan yrittäjät**
Pukstaavi on mukana ryhmän toiminnassa.
- **Sastamalan kaupungin matkailu sekä paikalliset matkailutoimijat**
Teemme mm. yhteismarkkinointia. Kevään aikana on kokoonnuttu muutaman kerran.
- **Herra Hakkaraisen talo ja Kiviniityn kotieläintila**
Teimme yhteismarkkinointikampanjan luokkaretkistä.
- **Sastamalan Venäjä -seura, Kustannusliike Warelia ja Kansanmusiikkiyhtye Kanto**
Järjestimme yhteistyössä Kulttuuritorstai-iltoja.
- **Rudolf Koivu -yhdistys, Sastamalan kaupunki ja Herra Hakkaraisen talo**
Järjestimme yhdessä Joulumarkkinat.
- **Sastamalan seudun sosiaali- ja terveystalujen neuvolat**
Lähdimme mukaan Savuttomat vauvat -kampanjaan, jossa tupakoimattomille raskaana oleville äideille annetaan etukortti paikkakunnan liikkeisiin (museoiden etu: ilmainen sisäänpääsy koko perheelle).

2.4.7. Viestintä ja markkinointi

Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin viestintää ja markkinointia harjoitettiin sekä yksin Pukstaavin nimissä että yhdessä muiden säätiön yksiköiden kanssa. Pukstaavi oli vahvasti mukana myös Sastamalan kaupungin yhteisessä matkailumarkkinoinnissa. Viestinnällä ja markkinoinnilla tähdättiin museon kynnyksen madaltamiseen sekä useiden erilaisten yleisöjen tavoittamiseen.

Henkilökunnan viestinnällisessä koulutuksessa painottui sosiaalisen median käyttö sekä tiedotteiden laatiminen. Viestinnässä hyödynnettiin mahdollisimman tehokkaasti koko henkilökuntaa. Tämä näkyi erityisesti sosiaalisessa mediassa mutta myös muussa viestinnässä ja markkinoinnissa sekä niiden suunnittelussa.

Markkinoinnissa tavoitteena oli etsiä uusia yleisöjä kokeilemalla mainontaa myös tavanomaisesta poikkeavissa kanavissa ja tehdä yhteistyötä muiden toimijoiden kesken. Tähän liittyen keväällä tehtiin useamman Sastamalan kulttuuritoimijan yhteismainos Rondo Classic -lehteen. Lisäksi teimme

luokkaretkistä ensimmäisen yhteisen suoramarkkinointikampanjan Herra Hakkaraisen talon ja Kiviniityn eläintilan kanssa. Markkinoinnissa kokeilimme myös tavallista laajempaa julistejakelua Tampereen ja Porin seudulla. Teimme myös useita sosiaalisen median maksullisia kampanjoita, jotka tavoittavat eri yleisöä kuin perinteiset kanavat.

Lukukokemukset talteen -keruukampanja toteutettiin kevään 2018 aikana. Kampanjan mainonnassa tuotiin esiin laajemminkin Pukstaavin tarjontaa. Tavoitteena on jatkossakin se, että viestintä ja markkinointi ei ole pelkästään näyttelyiden ja tapahtumien mainostamista – vaan niissä avataan myös museon sisältöjä ja asiantuntijuutta.

Museo medioissa

Lähetetyt tiedotteet

- 16 kpl

Tiedotustilaisuudet

- 2 kpl

Mediamaininta

- 63 kpl
- Mediaseurantaa tehdään lähinnä vain paikallismedioiden osalta. Pieniä menovinkkejä ei ole laskettu. Osa maininnoista liittyy molempiin museoihin

Verkkosivut ja uutiskirje

Verkkosivut (www.pukstaavi.fi)

- 20195 vierailukertaa (17491 v.2017, 16861 v.2016)

Uutiskirjeet

- 11 kpl
- tilaajia 444 kpl (360 v.2017, 267 v.2016)

-

Sosiaalinen media

Facebook-tykkääjät: 2232 kpl (2058 v. 2017, 1823 v. 2016)

- Vuoden suosituimmat päivitykset olivat lukukokemusten keruun aloitus (tavoitti 8423 henkilöä) sekä työpaikkailmoitus (6963 henkilöä).
- **Twitter-seuraajat:** 1212 kpl (1170 v. 2017, 1030 v. 2016)
- **Instagram-seuraajat:** 1009 kpl (688 v. 2017, 310 v. 2016)

Markkinointi

Ostimme mainostilaa painetuista sanomalehdistä, aikakauslehdistä ja erilaisista esitteistä. Lisäksi teimme Facebook-mainontaa, ja kokeilimme myös maksullista Instagram-mainontaa. Markkinointi kohdistettiin erityisesti näyttelyihin kesäaikana. Yhtenä linjauksena pidimme museoiden uuden synergian esiintuomisen. Molemmat kesän näyttelyt olivat myös oivallisia lapsiperhekohteita; tämä pyrittiin nostamaan markkinoinnissa esiin. Näyttelyitä markkinoitiin perinteisten kanavien lisäksi maksullisella somemainonnalla sekä laajemmalla julistejaolla. Yksi osa markkinointiamme on tapahtumien lisääminen tapahtumakalentereihin. Molemmat museot markkinoivat toimintaansa myös suoraan seudun ja lähiseutujen päiväkoteihin ja kouluihin.

Messut ja muu

- Pukstaavi oli mukana Elixir-ohjelman kuvauksissa 18.1. Jakso tuli ulos TV:stä helmikuun alussa.
- Ystävänpäivämessut Kiikoisten koulussa Sastamalassa 10.–11.2.
- Tampere Kuplii -tapahtuma Tampereella 24.–25.3.
- Tampereen Supermessut Sastamalan kaupungin osastolla 20.–22.4.
- Vanhan kirjallisuuden päivillä 29.–30.6.
- Helsingin kirjamesseilla Sastamalan kaupungin osastolla 25.–28.10.
- Ryhmämatkailun myyntipäivillä Sastamalan Ellivuoressa 28.10.
- Treduka-messuilla Tampereella 10.11.
- Museon toiminnasta tuotettiin laajasti viestintä- ja markkinointimateriaalia, kuten näyttely- ja tapahtumajulisteita sekä erilaisia esitteitä.

SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

2.5. SASTAMALAN SEUDUN MUSEO

2.5.1. Tarkoitus ja tehtävä

Sastamalan seudun museo (ent. Tyrvään seudun museo) on kulttuurihistoriallinen museo. Tyrvään museo- ja kotiseutuyhdistyksen vuonna 1932 perustama museo siirtyi vuonna 1974 Vammalan kaupungille. Vuonna 2012 museo siirtyi Sastamalan kaupungin hallinnasta Suomen kirjainstituutin säätiön hallintaan. Sastamalan kaupunki omistaa museon kokoelmat. Museon keskeiset tehtävät:

- Kulttuurihistoriallinen museo, joka ylläpitää ja vahvistaa ymmärrystä seudun kulttuurihistoriasta.
- Harjoittaa tallennusta, tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely-, julkaisu-, opetus- ja palvelutoimintaa
- Toiminta painottuu Sastamalan kaupungin paikallishistorian tallentamiseen.
- Profiloituu kirjaan.
- Valtionosuusmuseo, jonka toimintaa ohjaa museolaki ja -asetus.

2.5.2. Kokoelmatoiminta

Sastamalan seudun museo tallentaa, tutkii ja välittää tietoa Sastamalan kulttuurihistoriasta ja kansanelämästä. Museo painottuu toimialueensa paikallishistorian tallentamiseen. Museo profiloituu kirjaan. Museo tallentaa kokoelmiinsa esineitä, valokuvia sekä arkistoaineistoa näyttely-, tutkimus- ja opetustoimintaa varten. Lisäksi museo tallentaa käsikirjastoonsa tutkimusta ja muuta museotyötä tukevaa kirjallisuutta.

Museon maantieteellinen toimialue on Sastamalan kaupunki. Museon toimialue määrittää kokoelmien kartunta-alueen. Sastamala on pinta-alaltaan Pirkanmaan suurin kunta, joka koostuu useasta vanhasta kunnasta. Sastamalan seudun museo tallentaa myös entisen Suoniemen kunnan historiaa vuoteen 1973 asti Nokian kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

Museon kokoelmat karttuvat pääosin lahjoituksilla. Museo pyrkii toiminnastaan ja painopisteistään tiedottamalla ohjaamaan lahjoitusten muotoja ja suuntaa. Kokoelmia kartutetaan myös tallennusprojektein esimerkiksi Kyläkumppani-mallin kautta. Kokoelmaa kartutetaan harkitusti ja tapauskohtaisesti. Painopiste kokoelmatyössä on jo olemassa olevan kokoelman haltuunotossa ja asiantuntijuuden kasvattamisessa.

Kokoelmat

Kulttuurihistoriallinen esinekokoelma koostuu pääasiassa sastamalalaista arkielämää, asumista ja elinkeinoja kuvaavasta aineistosta 1700-luvulta nykypäivään. Kokoelmissa on kansatieteellistä esineistöä sekä talonpoikaista maatalous-, metsästys- ja kalastus-esineistöä. Kokoelmiin on tallennettu myös käsityöläisten ja pienteollisuuden tuotteita, tekstiilejä, sekä Vammalan kaupunkielämään liittyvää esineistöä. Lisäksi omana osakokoelmanaan museossa on Vpl. Pyhäjärven alueelta Karjalasta peräisin olevaa esineistöä ajalta ennen toista maailmansotaa. Kokoelmaa on kerätty pääasiassa entisten Tyrvään,

Vammalan, Karkun, Suoniemen ja Kiikan kuntien alueelta, ja esineistö on joko valmistettu tai ollut käytössä kyseisellä alueella.

Museon kokoelmissa on noin 20 000 esinettä. Esineistä on luetteloitu noin 8 000 kappaletta manuaaliseen kortistoon. Noin puolet luetteloiduista esineistä on kuvattu. Mustavalkoiset esinekuvat ja negatiivit on liitetty luettelointikorttiin. Esinekortisto on järjestetty arkistokaappeihin 38 luokkaan arkistoluokituksen mukaan. Tekstiilien luettelointikortit on järjestetty erikseen. Esinekokoelmasta on digitoitu noin 12 % (2 724 objektia).

Valokuvakokoelmassa on kuvia esimerkiksi Sastamalan seudun rakennetusta ympäristöstä, kansanrakennuksista, perinteisen maatalouden työtavoista ja sisustuksesta, henkilökuvia on runsaasti. Vanhimmat kuvat ovat 1800-luvun lopulta. Valokuvakokoelma sisältää sekä paperikuvia että digitaalisia kuvia. Sastamalan seudun museon digitaalikokoelmat sijaitsevat museon verkkolevyllä. Digitaalikokoelmiin tallennetaan museoon sähköisessä muodossa vastaanotettu kuvamateriaali.

Museon kokoelmissa on valokuvia noin 15 000 kappaletta, joista noin 8 000 kappaletta on luetteloitu manuaaliseen kortistoon. Valokuva-arkisto sijaitsee kokoelmakeskuksessa ja se on järjestetty arkistokaappeihin aihepiireittäin. Kuvat on kiinnitetty taustapahveille, ja niistä on tehty erilliset luettelointikortit. Valokuva-arkiston kuvista noin 43% on digitoitu (6 498 kuvaa).

Arkistokokoelmaan on tallennettu kotiseutuarkistoaineistoa, lahjoitusten yhteydessä tullutta arkistoaineistoa sekä Suomen kirjainstituutin säätiön yksiköiden oman toiminnan tuloksena syntynyttä arkistoaineistoa. Suurin osa arkistoaineistosta on luetteloitu, järjestetty ABC-kaavan mukaan, kuvailtu ja pakattu arkistokansioihin.

Vanhempi arkistokokoelma on tallennettu arkistokuoriin, jotka on järjestetty aihepiireittäin arkistokaappeihin. Kokoelma sisältää muun muassa Sastamalan seutuun liittyviä painotuotteita, kuten esitteitä, lentolehtisiä ja lehtileikkeitä sekä lahjoitusten yhteydessä tullutta arkistomateriaalia.

Postikorttikokoelma sisältää Sastamalan seutua kuvaavia kortteja, sota-ajan postikortteja ja eri juhlapyyhiin liittyviä kortteja. Suurin osa korteista on lähetetty Sastamalan seudulle. Kokoelma on järjestetty aihepiireittäin.

Lehtileikekokoelmaan on tallennettu museon toimialaan ja seudun merkkihenkilöihin liittyviä lehtileikkeitä. Vanhempi lehtileikekokoelma on järjestetty leikekansioihin ja uudemmat aihepiireittäin arkistokuoriin. Arkisto sisältää myös pienpainatteita ja lehtiä, jotka on tallennettu omiksi kokonaisuuksikseen ja järjestetty yleisen kymmenluokituksen mukaan. Sastamalan seudun museo tallentaa lehtikokoelmaansa Sastamalan Joulun ja Vpl. Pyhäjärvi -lehden vuosikerrat.

Sastamalan seudun museon kokoelmiin kuuluu myös audio-visuaalista aineistoa, kuten esimerkiksi kaitafilmejä ja ääninauhoja. Osa audio-visuaalisesta materiaalista on digitoitu, mutta aineistoa ei ole luetteloitu kokoelmanhallintajärjestelmään. Fyysinen aineisto sijaitsee arkiston ja valokuvakokoelman yhteydessä. Sastamalan seudun museon Digitaalikokoelmat sijaitsevat museon verkkolevyllä. Digitaalikokoelmiin tallennetaan museoon sähköisessä muodossa vastaanotettu tai museon toimesta digitoitu audio-visuaalinen aineisto.

Arkiston laajuus on kokonaisuudessaan noin 90 hyllymetriä. Tällä hetkellä arkistosta löytyy 284 arkistonmuodostajan aineistot. Arkistoaineistosta on tehty sekä aakkosellinen että hyllyittäin juokseva

luettelo. Arkistoaineistosta yhteensä 92 arkistonmuodostajan aineisto on käyty läpi ja niistä on luotu sisältöomake sekä julkaistu arkistonmuodostajaluettelo museon verkkosivuilla.

Kirjastokokoelmaan kuuluu historiallisia, kansatieteellisiä, sekä kulttuuri- ja paikallishistoriallisia teoksia. Kirjastokokoelman niteet muodostavat käsikirjaston, joka on tarkoitettu tutkimuskäyttöön. Aineisto on yleisön käytössä kokoelmakeskuksen tiloissa, mutta kokoelmasta ei anneta kotilainoja. Käsikirjaston laajuus on noin 300 hyllymetriä eli 10 000 nidettä. Vajaa puolet niteistä (4 297 nidettä) on luetteloitu Pirkanmaan kirjastotietokantaan yleisten suomalaisten luettelointisääntöjen mukaan ja luokiteltu yleisen kymmenluokituksen mukaisesti. Kirjastokokoelmasta noin 4 000 nidettä on luetteloitu myös manuaaliseen kortistoon.

Taidekokoelma on tarkoitus siirtää Sastamalan kaupungin taidekokoelmaan ja siirtää kokonaisuus näin Sastamalan kaupungin hallinnoitavaksi. Tässä yhteydessä sovitaan myös yhteiset toimintatavat taidesineisiin liittyen. Siirron pohjana toimiva kaupungin kulttuuritoimen teettämä taidekokoelman kartoitus on pääosin valmistunut.

Käyttökokoelma on Sastamalan seudun museon ja Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin yhteinen kokoelma. Kokoelma sisältää pääasiassa esineitä ja kirjoja. Käyttökokoelman tarkoitus on peilata museoiden kokoelmia ja tukea museoiden pedagogista toimintaa. Käyttökokoelma sijaitsee kokoelmakeskuksessa lukuun ottamatta paikallishistoriallisia kirjoja, jotka ovat yleisön selailtavissa tornihuvilassa. Käyttökokoelma koostuu noin 500 toistaiseksi luettelomattomasta objektista.

Kokoelmatilat

Museon kokoelmia säilytetään kahdessa kokoelmatilassa Sastamalassa. Stormin kokoelmakeskus sijaitsee vuonna 1955 valmistuneessa entisessä koulurakennuksessa. Sastamalan kaupunki vastaa kokoelmakeskuksen ylläpidosta ja on sitoutunut kehittämään ja uudistamaan sitä. Kokoelmakeskuksessa sijaitsevat arkisto, käsikirjasto sekä suuri osa esinekokoelmasta. Toinen museon kokoelmatiloista sijaitsee Varikon alueella. Varastossa säilytetään museokokoelman suurempaa esineistöä. Museon kokoelmat omistaa ja vakuuttaa Sastamalan kaupunki.

Kokoelmatoiminta vuonna 2018

Kokoelmatoiminta painottui entisen museorakennuksen Kivinavetan tyhjentämiseen ja kokoelmien läpikäyntiin ja siirtoon Stormin kokoelmatiloihin. Kivinavetan tyhjennys herätti paljon huomiota. Se näkyi muun muassa lukuisina tietopalvelukyselyinä.

Muutosta huolimatta kokoelmien saavutettavuuteen panostettiin. Syyskuussa aloitettu viikoittainen Kysy kokoelmista –päivä museon infossa torstaisin klo 10-16 sai hyvän vastaanoton. Museoamanuenssi vastasi kokoelmakyselyihin paikan päällä, puhelimitse, sähköpostitse ja Facebookissa. Kokoelmapäivää tullaan jatkamaan tulevaisuudessa.

Vuoden aikana koottiin kokoelmapoliittinen ohjelma, jonka säätiön hallitus vahvistaa vuoden 2019 aikana.

Syksyllä käynnistyi Museoviraston rahoittama Jalkautuva museo -hanke. Hankkeen aikana kehitetään Kyläkumppani-malli museon yleisö- ja kokoelmatyön välineeksi.

Museon kokoelmien siirto

Kivinavetta tyhjennettiin suunnitellun aikataulun puitteissa vuoden 2018 aikana yhteistyössä Sastamalan kulttuuripalveluiden kanssa. Samalla Stormin kokoelmakeskusta kehitettiin yhteistyössä Tilakeskuksen kanssa. Museokokoelmien muuttoon ja kokoelman säilyttämiseen haettiin vinkkejä muun muassa Satakunnan museosta ja lausunto Pirkanmaan maakuntamuseosta.

Kokoelmasiirron osana museo lahjoitti vitriineitä sekä kokoelmiin kuulumattomia esineitä paikallisille kotiseutuyhdistyksille, kotiseutumuseoille ja teattereille yhteistyössä Sastamalan kulttuuripalveluiden kanssa. Stormin kokoelmakeskukseen siirrettiin varsinaisten kokoelmaesineiden lisäksi kokoelmaan kuulumatonta ainestoa, joka aiotaan tulevaisuudessa ottaa osaksi kokoelmaa. Lainassa olleita esineitä palautettiin omistajilleen ja joillekin esineille etsittiin uusia sijoituspaikkoja. Museon asekokoelma siirrettiin poliisin haltuun, kunnes kokoelmakeskukseen valmistuu aseille sopiva säilytystila. Kokoelmakeskusta kehitettiin katseluvaraston tyyliseksi. Kivinavetan tyhjennyksestä tehdään muuttoraportti vuonna 2019.

Toimenpiteet:

- Kivinavetan tyhjennys, kokoelmien ja aineiston läpikäynti ja muutto Stormiin.
- Kokoelmapoliittinen ohjelma (päivitettävä ja vahvistettava versio).
- Kokoelmatyö:
 - Osallistuttiin Tako-toimintaan.
 - Asiakirja-arkisto
 - Museon vapaaehtoiset Raija Lemmetty ja Heikki Laakso jatkoivat arkistoaineiston läpikäyntiä Stormin kokoelmatiloissa. Tällä hetkellä arkistosta löytyy 284 arkistonmuodostajan aineistot. Tästä

aineistosta yhteensä 92 arkistonmuodostajan aineisto on käyty läpi ja niistä on luotu sisältölomake. Arkistoaineistosta on tehty sekä aakkosellinen että hyllyittäin juokseva luettelo.

Arkistonmuodostajaluettelo on julkaistu museon verkkosivuilla. Timo Kaasalainen on vapaaehtoisena avustanut Vpl. Pyhäjärvi -lehtien keräämisessä ja järjestämisessä. Arkistossa järjestettiin Avoimien ovien päivät 14.–15.3. osana Esko Pietilän muistonäyttelyä. Samalla kehitettiin esimerkiksi museon omasta toiminnasta syntyvän arkistoaineiston arkistointiperiaatteita ja asiantuntijapalveluhinnastoa.

- Vapaaehtoistytunnit 210 h (v. 2017 200 h).

- **Kokoelmien kartunta**

- Kartunta

- Lahjoitukset: Kokoelmiin tuli lahjoituksena Vpl. Pyhäjärvi -lehtiä sekä tyrvääläinen kahvilusikka. Lahjoitukset pyrittiin siirtämään seuraavalle vuodelle museon kokoelmien muuton takia.
 - Nykydokumentointihanke: Onni museossa (Museoliitto). Järjestettiin pienimuotoinen somekampanja: ”Mikä paikka Sastamalassa tekee sinut onnelliseksi?”. Vastauksia saatiin 5kpl.

- **Tietopalvelu**

- *Kysy kokoelmista –päivä* aloitettiin museon infossa 6.9. alkaen. Kaikille avoin kokoelmakyselypäivä järjestettiin torstaisin klo 10-16.
 - Kokoelmiin liittyviä aineisto- ja tietopyyntöjä sekä lahjoitus- ja lainayhteydenottoja oli yhteensä 170 kappaletta
 - Yhteydenotoissa korostui erityisesti museon valokuva- ja arkistoaineistoon liittyvät kyselyt sekä Jalkautuva museo -hankkeeseen liittyvät asiantuntijapalvelut.
 - Tietopalvelukyselyt 170 kpl.
 - Lainat museon kokoelmista 33 kpl.
 - Lainat museolle Leikiten! -näyttelyyn 47 kpl.

2.5.3. Näyttelytoiminta

Perusnäyttely

Sastamalan seudun museon perusnäyttelyn suunnittelutyö aloitetaan yhteisöllisenä projektina vuoden 2019 aikana. Tähän työhön haettiin rahoitusta jo vuonna 2018. Ennen uuden perusnäyttelyn avautumista museossa järjestetään vuosittain erilaisia vaihtuvia näyttelyjä alueen kulttuuriperinteestä ja historiasta.

Vaihtuvat näyttelyt museon omissa tiloissa

- 1.2.–30.4.2018 *Sastamalan seutu 1918* -näyteikkunanäyttely Pukstaavin näyteikkunassa.
- 1.5.2018–31.1.2019 *Leikiten! Sastamalalaisten puuleluverstaiden tarina* Tornihuvilassa. Näyttelysuunnittelija Marja-Leena Santanen. Kävijöitä 5 127 hlöä.

Näyttely perustuu vuonna 2017

toteutettuun Sastamalalaisen

leluverstasperinteen tallentaminen -

projektiin. Projektin aikana tuotettiin pelastusdokumentointi Sastamalan Tyrväänkylässä sijaitsevasta K. V. Karpin puusorvaamosta. Pelastusdokumentoinnissa kerätystä aineistosta tuotettiin kooste, jossa yhdistyy selvitys ja dokumentointi varsinaisesta verstaarakennuksesta, siellä tuotetuista leluista, aiemmin museon kokoelmiin tallennetusta arkistomateriaalista sekä projektin aikana kertyneestä muisteluaineistosta. Pelastusdokumentoinnin yhteydessä kerättiin muistoja ja tietoja myös muusta Sastamalan alueella olleesta puuleluverstastoiminnasta.

Muistojen keruun yhteydessä tehtiin myös yhteistyötä Tyrvään seudun kotiseutuyhdistyksen kanssa järjestämällä muisteluiltapäivä Suomalaisen kirjan museo Pukstaavissa. Sastamalan alueen puuleluverstastoiminnasta projektissa saadun informaation pohjalta laadittiin kooste, jota hyödynnettiin näyttelysuunnitelman tekemisessä.

Vaihtuvat näyttelyt museon omien tilojen ulkopuolella

Yhteistyöllä tuotetut vaihtuvat näyttelyt

- 6.–25.3. *Kotiseutuneuvos Esko Pietilän muistonäyttely* Kulttuuritalo Jaatsilla. Näyttely toteutettiin yhteistyössä Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen ja Sastamalan kulttuuripalveluiden kanssa. Kävijöitä 426 hlöä.

Matkalaukkunäyttelyt

Matkalaukkunäyttelyt lainattavia aineistokokonaisuuksia. Salkkujen lainamisesta on sovittu yhteistyö Sastamalan kirjaston kanssa, josta niitä voi lainata. Käyttäjiä 458 hlöä.

- *Tyrvään Mantaan matkassa – Mantaan opit ja tropit -pärekori, kansanparantaja* Tyrvään Mantaan liittyvä opetusmateriaali esineineen ja ohjeineen on työn alla.
- *Sarvikamman tarina -salkku*, käsityöperinteeseen liittyvä opetusmateriaali esineineen ja tehtävineen on työn alla. Salkku liittyy Jalkautuva museo-hankkeeseen.
- *Viihdeveska*: Tv-, radio- ja elokuvateemoihin liittyvää materiaalia ja keskustelukysymyksiä.
- *Koulumuistot-salkku*: Koulunkäyntiin liittyvää aineistoa eri vuosikymmeniltä.

- *Lääkärinlaukku:* Terveysten- ja sairaudenhoitoon liittyvää materiaalia ja tehtäviä.

2.5.4. Yleisöpalvelut

Sastamalan seudun museon yleisöpalveluilla tarkoitetaan museon avoinnapito, museopedagogisia palveluja ja tapahtumia. Yleisöpalveluja järjestetään museossa ja sen ulkopuolella. Viimeisen parin vuoden aikana toiminnassa on näkynyt strateginen linjaus tuottaa museopalveluja museokohteen ulkopuolella. Esimerkkinä Jalkautuva museo -hanke sekä Sastamalan kirjastosta lainattavat matkalaukunäyttelyt.

Museon siirtyminen Kivinavetasta Tornihuvilaan 1.5.2018 lähtien edellytti erilaisia toimenpiteitä sekä avoinnapidon, yleisötoiminnan kuin myös muun toiminnan kannalta. Samalla voitiin käynnistää uudenlaisten synergioiden etsiminen Pukstaavin kanssa.

Museon museokauppa toimii Pukstaavin museokaupan yhteydessä, ja sinne suunnitellaan myyntituotteita sekä museon omiin kokoelmiin että ajankohtaisiin teemoihin liittyen.

Museon avoinnapito

Avoinnaolo:

- Avoinna 1.5.2018 lähtien
 - Talviaika 31.5. asti sekä 15.8. alkaen ti-la klo 10–16.
 - Kesäaika 1.6.–14.8. ma-su klo 10–17.
- Avoinnaolopäivät yht. 191 pv. (2017 yht. 90 pv.)
- Avoinnaolotunnit yht. 1293 h. (2017 yht. 505 h.)

Pääsylippu:

- Aikuiset 6 €, eläkeläiset/työttömät/opiskelijat/varusmiehet 4 €, alle 18-vuotiaat sekä tietyt kohderyhmät ilmaiseksi
- Maksullisia museokävijöitä yht. 1 647 (v. 2017 yht. 122, v.2016 yht. 487).
- Ilmaisia museokävijöitä yht. 3 801 (v. 2017 yht. 2 217, v.2016 yht. 3 642).
- Kahden museon yhteislippu käyttöön 1.5.2018 lähtien.

Museokortti

Museokortti-museo 1.5.2018 lähtien. Kävijät: 94 Museokorttikävijää (suurin osa kävijöistä aktivoi kortin Pukstaavissa).

Museopedagogiset palvelut

Museon museopedagogisen toiminnan tavoitteena näyttelyiden ja kokoelmien avaaminen yleisölle erilaisin tavoin, kuten opastuksin ja työpajoin. Museopedagogisella toiminnalla halutaan tavoittaa erilaisia yleisöryhmiä päiväkotikäisistä senioreihin. Toimintaa järjestetään sekä museon omissa tiloissa että museon ulkopuolella, kuten palvelutaloissa ja kouluissa.

Vuosi 2018

Toiminnan suunnittelun teemana käytettiin leikkivän museon käsitettä. Se näkyi Leikiten!-näyttelyyn tuotetuissa lasten työpajoissa.

Museon siirtyessä Tornihuvilaan aloitettiin suunnitelmallinen työ paikallismuseokonseptin kehittämiseksi. Museoviraston rahoittaman Jalkautuva museo -hankkeen avulla luodaan Kyläkumppani-malli, jonka myötä osallistetaan paikallisyhteisöt oman kulttuuriperinnön tallentamiseen ja vaalimiseen.

Syyskuussa kokeiluna aloitettu tapahtumasarja Kulttuuritorstai-illat saivat hyvän vastaanoton. Säätiön kolmen yksikön sisällöistä lähteneet illat järjestettiin pääosin yhteistyössä eri tahojen kanssa. Näistä illoista Sastamalan seudun museo järjesti 2 kpl. Säätiön museot olivat kulttuuritorstai-iltaisina auki klo 20 asti, samoin Kahvila Pukstaavi. Kulttuuritorstai-illoissa kävi yhteensä 85 henkilöä.

Opetusmateriaalit, digitaalinen aineisto

- Tyrvään Mantan matkassa -verkkosivusto
- Antero Wareliuksesta koottu -digitaalinen aineisto

Opastukset

- Koululaisopastuksia (18 kpl, 371 hlöä)
- Asiantuntijaopastukset, näyttelysuunnittelija Marja-Leena Santanen (3 kpl, 5 hlöä)
- Muita opastuksia (4 kpl, 64 hlöä)
- 1.10.–9.10. Opi museossa viikko: 12 koululaisopastusta (226 hlö)

Työpajat

- Leikiten!-näyttelyyn tuotettiin kaksi omatoimista työpajaa.
- Työpajat Museoiden yössä (3 kpl, 92 hlöä)

Yleisön osallistaminen

- **Jalkautuva museo -hanke**

Jalkautuva museo -hanke käynnistyi elokuussa (hankeaika 1.8.2018–28.2.2019). Hankkeen avulla kehitetään uudenlainen, yhteisöllinen toimintamalli alueen kulttuuriperinnön tallentamiseen ja esittämiseen. Toimintamallin ydinajatus on museon toiminnan ”jalkauttamisessa” museon seinien ulkopuolelle sekä yleisön osallisuuden lisäämisessä. Syksyllä hankkeeseen valittiin ensimmäinen kyläkumppani – Keikyän museo- ja kotiseutuyhdistys ry. – jonka kanssa Sastamalan seudun museo käynnisti sarvikampaperinteeseen liittyvän tallennusprojektin. Pilottihankeen myötä kehitetty Kyläkumppanimalli otetaan osaksi Sastamalan seudun yleisötyötä. Jalkautuva museo -hankkeen rahoittajana toimi Museovirasto ja hanke oli osa Kulttuuriperinnön eurooppalaista teemavuotta. Mukana hankkeessa ovat Sastamalan kylät ry., Sastamalan kulttuuripalvelut, kirjasto, opisto sekä Pirkanmaan maakuntamuseo.

Tapahtumia

Museo järjestää vuosittain erilaisia tapahtumia.

- 19.4. *Kevät 1918 -keskustelutilaisuus*, jossa olivat mukana professori Juhani Piilonen, professori Seikko Eskola ja Turun yliopiston yliopistonlehtori Riina Haanpää. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä museon, Tyrvään seudun Kotiseutuyhdistyksen ja Sastamalan kulttuuripalveluiden kanssa (161 hlöä).
- 19.5. *Museoiden Yö* Satumaiset naamiaiskarnevaalit (60 aikuista, 62 lasta, yht. 122 hlöä).
- 5.6.–31.7. *Lasten touhutiistait* Sastamalan seudun museon aiheista 5 kpl (16 aikuista, 44 lasta, yht. 60 hlöä).
- 30.6. *Wanhaa Tyrväätä* -kokoontuminen VKP:n aikana (9 hlöä).
- 19.8. *Sastamalan Wanhat talot* (656 hlöä).
- 28.8. Museoliiton valtakunnallinen *Kutsu poliitikko museoon* -viikon tapahtuma, jossa kansanedustaja Pertti Hakanen sekä kunnallispoliitikot Jenni Jokinen ja Ulla Yli-Hongisto tutustuivat Sastamalan seudun museon kokoelmatoimintaan.
- 3.9. *Erkki Aaltosen luento* (64 osallistujaa).
- 1.10. *Kammanvalmistusta Keikyässä –muisteluilat* (yht. 4 tapahtumaa Keikyän museolla ja Äetsän kirjastolla, 44 hlöä).
- 6.9. *Kulttuuritorstai: Elämää leluverstaassa –luento* (36 hlöä).
- 11.10. *Kulttuuritorstai: Kulo-, Rauta- ja Liekoveden laivaliikenteen historiaa –luento* (59 hlöä).
- 26.10. *Mantan kahvit* (76 hlöä).
- 20.11.–2.12. *Vanhan ajan joulumarkkinat ja Sastamalan joulutalot* (1 228 hlöä).

Sastamalan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Ulla Yli-Hongisto, amanuenssi Emma Kurki, kansanedustaja Pertti Hakanen ja kaupunginhallituksen puheenjohtaja Jenni Jokinen tutkivat museon kokoelmia Kutsu poliitikko museoon -viikolla.

Yhteistyö

Sastamalan seudun museo tekee vuosittain erilaista yhteistyötä eri tahojen kanssa. Esimerkkejä yhteistyöstä:

- Sastamalan kulttuuriasiain neuvottelukunta, Sastamalan kulttuuripalvelut
- Sastamalan kirjasto (matkalaukkunäyttelyiden lainaus)
- Tyrvään seudun kotiseutuyhdistys (yhteistyötaphtumien suunnittelu)
- Keikyän museo- ja kotiseutuyhdistys ry, Voionmaan opisto, Sastamalan Opisto, Sastamalan Kylät ry., Kansallisarkisto (Jalkautuva museo)

2.5.7. Viestintä ja markkinointi

Sastamalan seudun museon tiedotusta ja markkinointia harjoitettiin sekä yksin että yhdessä muiden säätiön yksiköiden kanssa. Museon toimintaa tehtiin näkyväksi erityisesti omalla paikkakunnalla, mutta myös muualla lähiympäristössä. Viestinnällä ja markkinoinnilla tähdättiin museon kynnyksen madaltamiseen sekä useiden erilaisten yleisöjen tavoittamiseen.

Sosiaalisen median käyttöä tehostettiin mm. kouluttamalla henkilökuntaa ja olemalla aktiivisesti läsnä paikallisissa sosiaalisen median ryhmissä. Viestinnässä hyödynnettiin mahdollisimman tehokkaasti koko henkilökuntaa ja nostettiin aktiivisesti esiin museon laajaa toimintaa ja asiantuntemusta erityisesti sosiaalisen median kanavien kautta.

Museo medioissa

Lähetetyt tiedotteet

- 12 kpl

Tiedotustilaisuudet

- 2 kpl

Mediamaininta

- 61 krt
- Systemaattista mediaseurantaa tehdään vain paikallismedioiden osalta. Pieniä menovinkkejä ei ole laskettu. Osa maininnoista liittyy molempiin museoihin.

Verkkosivut

Verkkosivut (www.sastamalanmuseo.sastamala.fi)

- Ei kattavaa seurantaa, toimivat Sastamalan kaupungin alla.

Sosiaalinen media

Facebook-tykkääjät: 740 kpl (585 v.2017, 405 v.2016)

- Vuoden suosituimman päivityksen vuoden 1918 paikallisia valokuvia esittelevästä näyteikkunanäyttelystä näki 4090 henkeä. Seuraavaksi suosituimmat päivitykset kertoivat Leikiten!-näyttelyn valmistumisesta (3493 henkilöä) ja Sastamalan Wanhat talot -taphtumasta (3309 henkilöä).
- Käytimme lisäksi aktiivisesti paikallisia Facebook-ryhmiä.

Instagram-seuraajat: 374 kpl (157 v.2017)

Markkinointi

Ostimme mainostilaa painetuista sanomalehdistä, aikakauslehdistä ja erilaisista esitteistä. Lisäksi meillä oli Facebook-kampanjoita, ja kokeilimme myös maksullista Instagram-mainontaa. Markkinointi kohdistettiin erityisesti näyttelyihin kesäaikana. Yhtenä linjauksena pidimme museoiden uuden synergian esiintuomisen. Molemmat kesän näyttelyt olivat myös oivallisia lapsiperhekohteita; tämä pyrittiin nostamaan markkinoinnissa esiin. Yksi osa markkinointiamme on tapahtumien lisääminen tapahtumakalentereihin. Molemmat museot markkinoivat toimintaansa myös suoraan seudun ja lähiseutujen päiväkoteihin ja kouluihin.

Messut ja muu

- Ystävänäpäivämessut Kiikoisten koulussa Sastamalassa 10.–11.2.
- Tampereen Supermessut Sastamalan kaupungin osastolla 20.–22.4.
- Vanhan kirjallisuuden päivillä 29.–30.6.
- Helsingin kirjamesseilla Sastamalan kaupungin osastolla 25.–28.10.
- Ryhmämatkailun myyntipäivillä Sastamalan Ellivuorella 28.10..
- Treduka-messeilla Tampereella 10.11.
- Museon toiminnasta tuotettiin laajasti viestintä- ja markkinointimateriaalia, kuten näyttely- ja tapahtumajulisteita sekä erilaisia esitteitä.

2.6. KÄVIJÄMÄÄRÄ

Säätiön yksiköiden kävijämäärät nousivat vuonna 2018. Sastamalan seudun museon siirtyminen keväällä 2018 Kirjakorttelin Tornihuvilaan, museoiden yhteinen pääsylippu, panostaminen museoiden näyttelyihin sekä syksyllä kokeiluna alkaneet Kulttuuritorstai-illat selittävät osaltaan onnistunutta vuotta nousseiden kävijämäärien suhteen. Säätiön museoiden maksulliset ja ilmaiset käynnit olivat yhteensä 14 551 hlöä (v. 2017 yht. 12 060, v. 2016 yht. 12 466).

Säätiön yksiköiden toiminnassa näkyy strateginen päätös tuottaa palveluja ja osallistaa yleisö muuallakin kuin omien seinien sisäpuolella. Esimerkkeinä Sastamalan seudun museon ja yhteistyökumppaneiden järjestämä Esko Pietilän muistonäyttely Kulttuuritalo Jaatsilla tai Suomen Kirjainstituutin ääneenlukutempaus, jossa luettiin kirjoja paikallisessa kauppakeskuksessa ja palvelutalossa. Yhteensä ulkopuolella järjestettyihin näyttelyihin ja tapahtumiin osallistui 9 891 henkilöä (= Muut käynnit).

- Maksetut käynnit yht. 3 820 (v. 2017 1 750, v. 2016 2 513)
- Ilmaiskäynnit yht. 10 731 (v. 2017 10 310, v. 2016 9 953)
- Muut käynnit yht. 9 891
- Kaikki käynnit yht. 24 442 hlöä (v. 2017 33 470, v. 2016 38 573). Kokonaiskävijämäärän muutoksia selittää lähinnä Erkki Tuomisen exlibrisnäyttelyiden kävijämäärien muutokset. Vuonna 2018 eri puolella Suomea järjestetyissä exlibrisnäyttelyissä kävi noin 5 000 kävijää, 2017 15 000 kävijää ja

vuonna 2016 21 250. Näyttelyitä järjestetään mm. messuilla, kirjastoissa ja erilaisissa yleisötapahtumissa.

Pukstaavin yhteiskävijämäärä yht. 16 022 hlöä (v. 2017 29 653 henkilöä, v. 2016 32 790).

- Museokävijöitä yht. 9 103 (v. 2017 9 811, v. 2016 8377)
 - Maksullisia 2 173 (v. 2017 1628, v. 2016 2026)
 - Ilmaisia 6 930 (v. v. 2017 8183, v. 2016 6311)
- Muut käynnit yht. 6 919
 - Asiantuntijapalvelut 22 hlöä (v. 2017 55 hlöä, v. 2016 32)
 - Museossa järjestettävien ulkopuolisten tapahtumien kävijät 2 896 (v. 2017 2122, v. 2016 3171). Luku sisältyy ilmaiskävijöihin.
 - Käynnit museon järjestämissä tapahtumissa omien tilojen ulkopuolella 1897 (v. 2017 1865)
 - Käynnit museon järjestämissä tilapäisissä näyttelyissä omien tilojen ulkopuolella 5000 (v. 2017 15 800, v. 2016 21 250)

Sastamalan seudun museon yhteiskävijämäärä oli yht. 8 420 (v. 2017 3 817 henkilöä, v. 2016 4 129).

- Museokävijöitä yht. 5448 hlöä (v. 2017 2399, v. 2016 2217)
 - Maksullisia 1647 (v. 2017 122, v. 2016 487)
 - Ilmaisia 3801 (v. 2017 2217, v. 2016 3642)
- Muut käynnit yht. 2972 hlöä.
 - Asiantuntijapalvelut 170 hlöä (v. 2017 83 hlöä, v. 2016 50)
 - Museossa järjestettävien ulkopuolisten tapahtumien kävijät 1373 hlöä (v. 2017 12 hlöä, v. 2016 198 hlöä). Luku sisältyy ilmaiskävijöihin.
 - Käynnit museon järjestämissä tapahtumissa omien tilojen ulkopuolella 1918 hlöä (v. 2017 238).
 - Käynnit museon järjestämissä tilapäisissä näyttelyissä omien tilojen ulkopuolella 884 hlöä (v. 2017 1085, v. 2016 20).
 - Museon ulkopuolella järjestettävien työpajojen/opastusten/tilaisuuksien osallistujat 238 sekä museon ulkopuolella järjestettyjen näyttelyiden kävijät 1 085 (20).

Suomen Kirjainstituutin yhteiskävijämäärä oli 2377 (2992 v.2017, 1386 v.2016). Lukuun on laskettu vain Kirjainstituutin omien tapahtumien osallistujat – ei esimerkiksi koko Lankku tai Omafilmi -tapahtumien kävijämääriä.

3. TALOUS

Vuonna 2018 Suomen Kirjainstituutin säätiö teki ylijäämäisen tilinpäätöksen, joka oli 13 042 euroa.

Talouden kulut kasvoivat verrattuna vuoteen 2017. Tämä johtui muun muassa henkilöstömäärän kasvusta, näyttelytoimintaan panostamisesta sekä Sastamalan seudun museon muutosta.

Talouden tuotot kasvoivat verrattuna vuoteen 2017. Kaupan ja palveluiden myynti laski hieman, mutta kohdeavustusten määrä kasvoi huomattavasti. Yleisavustusten määrä pysyi suunnilleen ennallaan.

Tilikauden kulut

Säätiön toiminnan kulut olivat -511 730, 65 € (v. 2017 yht. -426 011,13 €).

- Varsinaisen toiminnan kulut olivat -18 932,12 € (v.2017 yht. -11 396,06 €).
 - Museokaupan varaston arvo pieneni -4 877,71 €. Varaston arvo on nyt 15 921, 27 € (vrt. 2.1.2018 varaston arvo oli 20 798 €). Vuonna 2018 omien vuonna 2011 hankittujen tuotteiden osuus varaston arvosta oli 60 %. Nyt arvo on 45 %.
- Henkilöstökulut olivat -332 730, 21 € (vuosi 2017 yht. -306 903,51 €).
- Muut kulut olivat -159 052,96 € (vuosi 2017 yht. -107 137,40 €).
- Sijoitus- ja rahoitustoiminnan kulut olivat -1 011,55 € (vuosi 2017 yht. -574,59 €).

Tilikauden tuotot

Tuotot olivat 524 768 € (v. 2017 510 378,25 €)

Kohdeavustukset sekä kaupan ja palveluiden myynnit 105 329,15 € (v. 2017 89 087,97 €)

Kohdeavustukset 53 874,76 € (v. 2017 34 111,97 €)

- OKM: Lukutaitoa ja museokamaa 2 (vuoden 2018 osuus) 13 208,54 €
- OKM: Lukutaitoa ja museokamaa 3 (vuoden 2018 osuus), 13 866,24 €
- Museovirasto: Lukukokemukset talteen -hanke (vuoden 2018 osuus), 19 363,30 €
- Museovirasto: Jalkautuva museo -hanke (vuoden 2018 osuus), 7 436,68 €

Kaupan ja palveluiden myynti yht. 51 454, 39 € (v. 2017 54 976 €)

- Sisältäen pääsyliiput, museokortit, opastukset, työpajat, tilavuokrat, kirjamyynni, lahjattavamyynni, elintarvike- ja makeiset myynti, kortit ja adressit myynti sekä muu myynti.

Yleisavustukset 419 439,32 € (v. 2017 421 290,28 €)

- OKM, Sastamalan seudun museon ja Suomalaisen kirjan museo Pukstaavin lakisääteinen VOS-avustus 5 henkilötyövuoden arvosta, 127 004 € (v. 2017 124 237 €, v. 2016 128 322€, v. 2015 134 436 €).
- OKM, Taiteen ja kulttuurin valtakunnallisten yhteisöjen toiminta-avustus Suomen Kirjainstituutille oli 86 700, 48 € (v. 2017 90 000€, v. 2016 95 000 €, v. 2015 95 000 €). Alkuperäinen avustus oli 90 000€, josta teimme ennakkopalautuksen.
- Sastamalan kaupungin yleisavustukset toimintaan olivat yhteensä 205 534, 84 € (v. 2017 207 053,29 €, v. 2016 208 719,60 €, v. 2015 210 796,60 €).
- Saadut lahjoitukset 200 € (yksityishenkilöltä kamarineuvos Kari Rahialan muistolle).

4. HALLINTO

Säätiön hallituksessa on yhdeksän jäsentä. Hallitus valvoo ja johtaa Suomen kirjainstituutin säätiön toimintaa noudattaen säätiölain ja -asetuksen sekä museolain ja -asetuksen määräyksiä ja sääntöjä.

Suomen kirjainstituutin säätiön hallitus

Vuonna 2018 hallituksen puheenjohtajana toimi tutkija **Annamari Arrakoski-Engardt** ja varapuheenjohtajana Aamulehteä edustava Lännen median päätoimittaja **Matti Posio**.

Jäsenet: **Toimi Jaatinen**, Tampereen kaupunki
Antti Lepistö, Sastamalan kaupunki
Päivi Mäki-Kerttula, Sastamalan kaupunki
Vilja Pylsy, Hämeenkyrön kunta
Jukka-Pekka Palviainen, Suomen Kirjailijaliitto ja Suomen Näytelmäkirjailijaliitto ja Käsikirjoittajat
Reetta Ravi, Suomen Kustannusyhdistys
Pirjo Hiidenmaa, Suomen kulttuurirahasto ja Tieteellisten seurain valtuuskunta

Hallitus kokoontui vuonna 2018 yhteensä 7 kertaa. Sääntömääräinen kevätkokous pidettiin 19.4.2018 ja syyskokous 25.10.2018.

Tilintarkastajat

Tilintarkastusyhteisö kilpailutettiin vuonna 2018. Vuoden 2018 tilintarkastajana toimii Oy Tuokko Ltd, päätilintarkastajana KHT Tuija Siuko.

Muut toimijat

Taloushallinto ja palkat	EK-Tilit Oy, aputoiminimi Vammalan tilitoimisto
Työterveyshuolto	Työterveys Terveystalo
Vakuutukset	Vakuutusyhtiö Pohjola (lakisääteinen tapaturmavakuutus, työntekijän ryhmähenkivakuutus ja työttömyysvakuutus, hallinnon ja säätiön vastuuvakuutus ja säätiön omaisuus- ja oikeusturvavakuutus) Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen (TyEL-vakuutus) Lisäksi Sastamalan kaupunki vastaa omistamiensa kiinteistöjen ja kokoelmien vakuutuksesta.
Tieto- ja viestintätekniikka	Sastamalan Tukipalvelu Oy
Kiinteistöhuolto	Sastamalan kaupunki
Siivous	Vammalan Siivoushuolto

Säätiön säännöt

Säätiön uudet säännöt hyväksyttiin 25.10.2018. Säännöt on välitetty PRH:lle.

Lähipiiri ja palkkiot

Säätiö raportoi toimintakertomuksessaan kaikki lähipiiritapahtumat säätiölain ja säätiön hyvän hallintotavan mukaisesti.

- **Säätiön lähipiirille** ei annettu avustuksia. Säätiön hallituksen jokaiselle jäsenelle annettiin 10 kpl säätiön museoiden pääsylippuja (á 6 € kpl). Lähipiirille ei myöskään annettu rahalainoja, vastuuta tai vastuusitoumuksia.
- **Tiedot lähipiirin kanssa tehdyistä taloudellisista toimista:** ei ollut.
- **Palkkiot:** Säätiön hallitukselle ei maksettu palkkiota vuonna 2018.
- **Johtavassa asemassa olevat työntekijät ja tilintarkastaja:** Säätiön asiamiehelle, hänen varahenkilölleen ja tilintarkastajalle maksettiin yhteensä 90 656,19 €. Tämä perustuu työsopimusten mukaisiin palkkoihin sekä tilintarkastuksen laskuihin.

5. TULEVAISUUDEN NÄKymiÄ

Tilikauden 2018 maltillinen ylijäämä helpottaa vuoden 2019 toimintaa. Perusrahoitukseen säätiö hakee aktiivisesti ulkopuolista rahoitusta niin museoidensa kuin instituutin toimintaan. Säätiön omaa varainhankintaa tehostetaan hakeutumalla esimerkiksi yritysyhteistyöhön ja kehittämällä säätiön liiketoimintaa.

Säätiön strategiatyö valmistuu vuonna 2019 ja sen rinnalla tehdään myös viestintä- ja markkinointistrategiaa.

Suomen Kirjainstituutti verkostoituu laajasti muiden kirjallisuustoimijoiden kanssa ja tehostaa muutakin valtakunnallista toimintaa vaikuttamalla mm. päättäjiin kirjallisuuden aseman parantamiseksi.

Säätiön museoiden yleisöpalveluja kehitetään ja niiden saavutettavuuteen panostetaan. Palvelujen tuottamiseen etsitään uusia yhteistyömuotoja. Vuosittain toteutetaan kiinnostavia ja laadukkaita näyttelyjä, ja viedään eteenpäin Sastamalan seudun museon perusnäyttelyn suunnittelua ja rahoitusta. Kokoelmatyötä jatketaan suunnitelmallisesti ja kokoelmien digitaalista saavutettavuutta kehitetään. Museoilte laaditaan museopedagogiset ohjelmat ja kouluyhteistyötä tehostetaan. Vuosittain järjestetään eri kohderyhmille räätälöityjä museopedagogisia palveluja.